

1. Presentació¹

En aquest capítol es presenta l'anàlisi economicofinancera de l'empresa catalana dels anys 2016 i 2017. Aquesta anàlisi s'emmarca en la línia de treball i publicació iniciada l'any 1988 pel departament d'Economia i Finances (actualment, departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda) de la Generalitat de Catalunya. Des de l'any 2007, l'elaboració d'aquests estudis sobre l'empresa catalana és fruit de la col·laboració de la Cambra de Comerç de Barcelona amb el departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya². L'anàlisi es fonamenta en la part corresponent a empreses catalanes de les bases de dades trimestral i anual de la Central de Balanços del Banc d'Espanya (CBBE), que es remeten regularment a la Cambra de Comerç de Barcelona i al departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya.

En relació amb la cobertura de la mostra d'empreses utilitzada per la CBBE, es pot dir que aquesta representa el 25,1% del Valor Afegit Brut al cost dels factors del total de les societats no financeres³. Entre els sectors amb més representació hi ha l'energia (amb una representació del 75%), subministrament d'aigua (64%), informació i comunicacions (59%), activitats administratives (58%), transport i emmagatzematge (53%) i les empreses manufactureres (49%). Pel que fa la dimensió, en aquesta mostra, les empreses grans estan sobre representades.

A la part catalana de la mostra estatal, a la base anual, el nombre d'empreses de la CBBE que han contestat el darrer qüestionari –que correspon a l'any 2016– i que tenen la seu social a Catalunya és de 2.418⁴, dada que representa un 33% de la mostra de tot l'Estat. Igual que passa amb la mostra

del total d'Espanya, en la mostra d'empreses catalanes es troben més representades les empreses industrials que les de serveis o les de la construcció, i les empreses grans tenen també un pes superior al que els correspon, biaixos que s'accentuen a la mostra de la base trimestral. Segons dades d'IDESCAT, a Catalunya hi havia 619.490 empreses l'any 2017, de les quals 7.889 tenien 50 o més treballadors. De les 2.418 empreses de la mostra amb la qual s'ha fet el present estudi, 1.276 tenien 50 empleats o més, fet que representa un 16% del total d'empreses catalanes d'aquesta dimensió.

Cal tenir en compte que l'anàlisi es refereix a empreses operatives els anys 2016 i 2017. Per tant, no té en compte les empreses que han tancat. D'acord amb les dades d'IDESCAT que s'acompanyen al quadre següent, el nombre d'empreses amb establiment a Catalunya que han desaparegut al llarg dels darrers anys és significatiu, especialment a la indústria i a la construcció, encara que a partir de 2014 i fins 2017

Nombre d'empreses per sectors

	2007	2014	Variació 2007-2014	2017	Variació 2014-2017
Indústria	50.114	37.977	-24,2%	37.267	-1,8%
Construcció	90.857	74.908	-17,6%	73.689	-1,6%
Serveis	480.420	473.558	-1,4%	508.534	+7,3%
Total nombre d'empreses	621.391	586.443	-5,6%	619.490	+5,7%

Font: IDESCAT

Nombre d'empreses per dimensió

	2007	2014	Variació 2007-2014	2017	Variació 2014-2017
Menys de 50 treballadors	613.058	579.410	-5,5%	611.601	+5,5%
Més de 50 i menys de 199 treballadors	5.993	4.882	-18,5%	5.540	+13,5%
Més de 200 treballadors	2.340	2.151	-8,1%	2.349	+9,2%
Total nombre d'empreses	621.391	586.443	-5,6%	619.490	+5,7%

Font: IDESCAT

¹ Capítol redactat per Oriol Amat i Salas (Catedràtic d'Economia Financera i Comptabilitat, UPF) i Enric Genescà i Palau (Enginyer Industrial). Els autors agraeixen a Manuel Ortega i Ana Esteban de la Central de Balanços del Banco de España les dades facilitades; i a Enric Genescà i Garrigosa els suggeriments realitzats.

² Als webs de la Cambra de Comerç de Barcelona i del departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda es poden consultar els informes dels últims anys.

³ Central de Balances del Banco de España (2016): «Central de Balances. Resultados anuales de las empresas no financieras 2016», Banco de España, Madrid.

⁴ A més de les 2.418 empreses, hi ha 59 empreses del sector d'energia que només s'han considerat en l'apartat 3.1 per la seva sobrerepresentació.

Quadre 3.1
Abast de la mostra - Exercici 2016

Dimensió	Empreses		Personal		Valor afegit brut c.f.	
	Nombre	%	Nombre	%	Milers d'euros	%
Petites	1.143	47,3%	28.139	6,0%	1.434.216	5,6%
Mitjanes	958	39,6%	90.951	19,3%	5.301.584	20,9%
Grans	317	13,1%	351.952	74,7%	18.673.401	73,5%
TOTALS	2.418	100%	471.042	100%	25.409.201	100%

Valors absoluts de totes les empreses de la mostra

el nombre total d'empreses ha tornat a augmentar pel dinamisme del sector serveis.

Per dimensions, del 2007 al 2014 va disminuir el nombre d'empreses de totes les dimensions i aquesta disminució va ser més pronunciada al segment d'empreses mitjanes. En canvi, de 2015 a 2017 ja varen tornar a augmentar les empreses de totes les dimensions.

La base trimestral, que arriba fins al quart trimestre del 2017, està integrada per una mostra de 177 empreses catalanes, que representa el 18,75% de la mostra corresponent a tot l'Estat. Malgrat que és un nombre petit, avança provisionalment força bé el comportament de la base anual perquè està integrada per empreses de gran dimensió. En termes de VAB, la mostra trimestral representa el 7% del total de les societats no financeres.

Cal tenir present que s'han actualitzat les dades de les bases trimestral i anual dels darrers exercicis, cosa que explica que, per a alguns conceptes, els valors que figuren en aquest informe no coincideixin exactament amb els seus homòlegs d'edicions anteriors.

A l'apartat 2 s'analitza la situació econòmicofinancera de l'empresa catalana durant el 2016 i 2017, el primer any a partir de la informació provinent de la base de dades anual i el segon any a partir de la base de dades trimestral. La informació de la base anual permet, també, estudiar les tendències observades en les principals partides i ràtios fins a l'any 2016. Tal i com ja s'ha indicat, per elaborar aquest apartat s'han exclòs, tant de la base trimestral com de l'anual, les empreses del sector de l'energia, per la seva sobrerepresentació. El [quadre 3.1](#) mostra la composició de la mostra per dimensió de les 2.418 empreses no financeres catalanes de la base de dades anual.

A l'apartat 3 s'analitzen els resultats i la situació econòmicofinancera de les empreses catalanes desagregant la mostra de la base anual per sectors i dimensions. Al mateix apartat també es compara l'empresa catalana amb la resta de les empreses espanyoles.

2. Anàlisi econòmicofinancera de les empreses catalanes

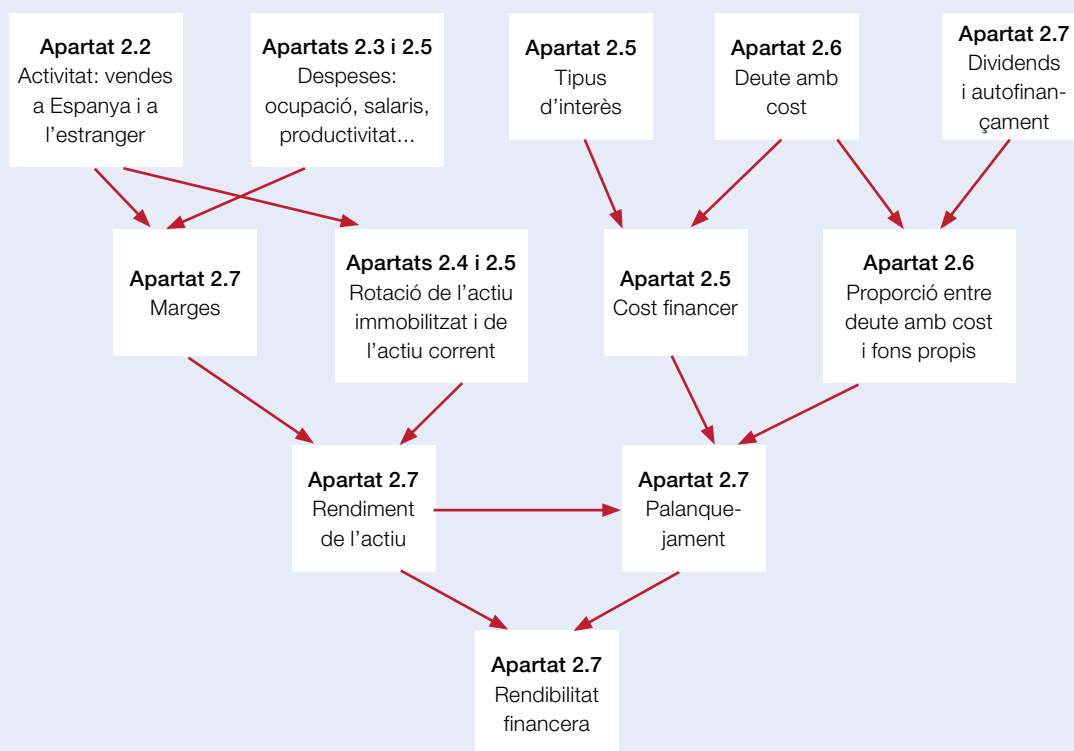
2.1. Introducció

Durant l'any 2017, l'activitat econòmica a Catalunya, mesurada amb el Producte Interior Brut (PIB), va augmentar un 3,4%, segons l'IDESCAT, dues dècimes menys que l'any anterior, però encara a un ritme de creixement molt destacat. Aquest increment s'ha produït sobretot a la indústria (4,9%) i a la construcció (4,7%). També han crescut els serveis (2,9%). En canvi, a l'agricultura s'ha reduït (-3,1%).

L'evolució positiva de l'activitat econòmica general ha de tenir el seu reflex en els comptes de les empreses. Per tal de comprovar-ho, aquest informe econòmicofinancera de les empreses catalanes s'inicia amb l'anàlisi de l'activitat i la generació de valor afegit. Posteriorment, s'analitza l'ocupació. A continuació, s'estudia la inversió en actius immobilitzats i actius corrents. Després s'analitza el cost dels factors i la productivitat. Seguidament, s'estudia l'estructura financera. Els apartats finals es dediquen a l'anàlisi dels resultats i la rendibilitat.

Com es visualitza al [requadre 3.1](#), l'anàlisi està estructurada en diferents etapes que permeten comprovar els inductors de l'evolució de la rendibilitat financera, que és un dels principals objectius de les empreses. A cada variable del requadre s'indica l'apartat del present informe en el qual es tractarà aquesta informació.

Requadre 3.1
Factors que influeixen en la rendibilitat financera

DESCRIPCIÓ DE LES BASES DE DADES UTILITZADES

Requadre 3.2

La informació que contenen les bases de dades utilitzades és fonamentalment economicofinancera i prové de l'agregació dels qüestionaris trimestral i anual tramesos al Banc d'Espanya per empreses no financeres de diferents localitzacions, dimensions i sectors d'activitat. El qüestionari trimestral (balanç i compte de resultats) és més senzill que l'anyal. Cada trimestre, les empreses responen el qüestionari del trimestre corrent i el de l'any anterior. Això permet que el càlcul dels percentatges de variació es basi en les mateixes mostres d'empreses. Les ràtios i els percentatges de la base trimestral es calculen a partir de les dades dels quatre trimestres de cada any, que se sumen en el cas dels conceptes dels estats de fluxos, i s'obté la mitjana en el cas dels conceptes dels estats patrimonials. La base anual permet fer una anàlisi més detallada de la situació economicofinancera de les empreses privades catalanes per a l'exercici 2016 i els anteriors.

Per a cada any es disposa dels estats comptables del període corrent i de l'immediatament anterior, fet que permet calcular els percentatges de variació a partir de les mateixes mostres d'empreses. Ara bé, quan es comparen ràtios o percentatges de dues bases diferents (2016-2015 amb 2015-2014, per exemple), cal tenir en compte que les mostres respectives també ho són i que, en conseqüència, les

diferències observades es poden deure tant al canvi de mostra com al canvi de tendència.

Tant a la base trimestral com a l'anyal, es disposa d'una estimació del valor de l'actiu immobilitzat a preus corrents per als agregats principals. Això comporta, d'una banda, introduir a l'actiu una partida d'ajust de preus que afecta principalment l'immobilitzat material i, de l'altra, aplicar al passiu i patrimoni net un ajust pel mateix import dels fons propis. L'ús dels valors corrents en lloc dels comptables té uns avantatges clars, com ara evitar el trencament en les tendències que es produeix els exercicis en què hi ha actualitzacions.

Des del nostre punt de vista, però, l'avantatge principal és que soluciona el càlcul de les ràtios en què al numerador hi ha una partida d'un estat de fluxos (resultats, per exemple), i al denominador, una partida del balanç. Si en valorar la segona s'utilitzen criteris comptables, com és habitual, el numerador i el denominador estan en bases monetàries diferents: el primer, a preus corrents, i el segon, a preus històrics. Si el denominador es valora a preus corrents, s'obté una estimació més precisa d'aquestes ràtios, ja que els dos elements del quocient estan en la mateixa base monetària.

Quadre 3.2
Activitat i valor afegit

(en % variació respecte les mateixes empreses de l'any anterior)

	Base anual				Base trimestral (*)	
	2013	2014	2015	2016	2016	2017
Nombre d'empreses	2.712	2.627	2.656	2.418	177	177
Activitat i valor afegit						
Valor de la producció i subvencions	0,7	3,0	4,7	1,9	-0,6	6,7
Compres i consums intermedis	2,8	1,8	3,6	0,0	-3,1	5,8
Valor afegit brut al cost de factors	-3,5	5,7	7,1	5,7	4,9	8,4
Distribució geogràfica de l'activitat						
Vendes totals	0,6	3,4	4,9	3,4	2,9	7,0
Vendes a Espanya	-1,1	3,2	4,1	2,8	0,4	6,5
Vendes a l'estranger	5,1	4,0	6,8	4,6	7,4	9,9
Compres totals	1,0	3,5	1,7	0,0	4,0	8,1
Compres a Espanya	0,7	2,2	-3,9	-2,7	-6,1	7,6
Compres a l'estranger	1,6	6,2	11,6	4,1	13,2	8,5

(*) Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

2.2. Activitat i valor afegit

En aquest apartat s'analiza l'evolució de l'activitat, les vendes, les compres i la creació de valor afegit.

D'acord amb les dades del [quadre 3.2](#), l'any 2016 la producció⁵ va créixer un 1,9%, el que representa una desacceleració respecte a l'any anterior (4,7%). També s'observa com el valor afegit brut al cost dels factors⁶ va seguir augmentant però a un ritme menor que l'any anterior (5,7% enfront al 7,1% de 2015).

Per a l'any 2017, les dades de la base trimestral indiquen que el percentatge de variació del valor de la producció ha estat molt positiu (6,7%), i el valor afegit brut ha crescut encara més (8,4%). Per tant, el 2017 el valor afegit de les empreses creix per sobre del que ho fa la producció.

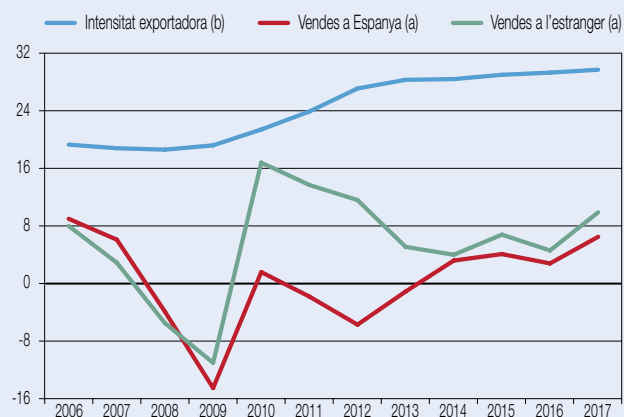
L'any 2016, les vendes totals van augmentar un 3,4%, i el 2017 han augmentat encara més (un 7%). Això és produueix

⁵ El valor de la producció mesura l'import dels béns i serveis produïts per l'empresa durant l'exercici. Es defineix com el volum de negoci; més o menys les variacions de les existències de productes acabats, els treballs en curs i els béns i serveis comprats per a la revenda; menys les compres de béns i serveis per a la revenda; més la producció immobilitzada.

⁶ El valor afegit al cost dels factors es calcula com la diferència entre el valor de la producció i les despeses d'explotació (compres de matèries primeres, altres aprovisionaments i despeses en serveis exteriors), deuint els impostos lligats a la producció i sumant les subvencions a l'explotació.

com a resultat d'un increment de les vendes a Espanya del 6,5% i de les vendes a l'estranger del 9,9% el 2017 ([gràfic 3.1](#)). Per tant, a diferència del que va succeir en els anys més complicats de la crisi (de 2009 a 2013) en què l'activitat exportadora feia possible que les vendes totals no s'enfonsessin, a partir de 2014 i fins al 2017 el mercat interior també ha contribuït a l'augment de les vendes totals. La intensitat exportadora, que mesura el pes de les vendes a l'estranger sobre les vendes totals, ha augmentat força des de l'any 2009 fins al 2017.

Gràfic 3.1
Vendes i intensitat exportadora
(en %)

(a) % de variació anual.
(b) Vendes a l'estranger sobre vendes totals.
Nota: en tots els gràfics, la dada corresponent al 2017 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

Vendes de les empreses catalanes fora de Catalunya

	1995	2000	2005	2010	2015	2017
Vendes a la resta d'Espanya	63,5%	57,0%	53%	46,1%	37,7%	35,5%
Vendes a la resta del món	36,5%	43,0%	47%	53,9%	62,3%	64,5%
Total vendes de les empreses catalanes fora de Catalunya	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Font: elaboració a partir de dades de C-interreg.

Tornant al quadre 3.2, l'any 2016 tant les exportacions com les importacions van créixer a taxes similars, per sobre del 4% interanual⁷. El 2017, les taxes de variació dels intercanvis comercials amb l'exterior han estat més elevats (9,9% les exportacions i 8,5% les importacions).

Des que es va iniciar la crisi econòmica a partir de 2008, Catalunya és una de les regions europees on més han augmentat les exportacions. L'èxit de la internacionalització (que inclou també la bona evolució del turisme i la inversió estrangera) és una de les claus que expliquen que Catalunya estigui sortint millor de la crisi que la resta de l'Estat espanyol.

Un altre aspecte a destacar és que l'augment continuat de les exportacions motiva que en els darrers anys hagi canviat significativament la distribució geogràfica de les vendes de les empreses. L'any 1995, per exemple, les vendes a la resta d'Espanya representaven el 63,5% de les vendes fora de Catalunya, i les vendes a l'estranger el 36,5% restant. Els darrers anys la situació ha anat capgirant, de manera que el 2017 les vendes a l'estranger representaven ja el 64,5% del total de vendes de les empreses catalanes fora de Catalunya,

⁷ L'evolució de les exportacions que es desprèn de les dades de la Central de Balanços del Banc d'Espanya és diferent de la que s'inclou a les estadístiques de comerç exterior de la Comptabilitat Nacional, ja que les primeres es basen només en les empreses que han enviat la seva informació comptable a la CBBE.

mentre que les vendes a la resta d'Espanya constitueixen el 35,5%, d'acord amb les dades de C-interreg.

Segons dades d'IDESCAT, l'any 2017 les exportacions de béns de les empreses catalanes varen créixer un 8,7% assolint la xifra de 70.847 milions d'euros, i un percentatge sobre les exportacions totals espanyoles del 25,6%. Aquesta fortlesa del sector exterior és fonamental per a la bona marxa del teixit empresarial.

En resum, els nivells d'activitat i vendes han seguit evolucionant molt bé el 2017, en línia amb els tres anys anteriors, per la bona marxa del mercat exterior i interior. Un altre aspecte a ressenyar és que el 2017 les empreses han augmentat la capacitat de generació de valor afegit, i a un ritme superior al de l'augment de la producció.

2.3. Ocupació

A continuació, s'analitza l'ocupació de les empreses catalanes incidint en la proporció entre contractació fixa i temporal.

L'any 2016, l'ocupació va continuar creixent (5%) seguint la tendència iniciada el 2014, essent el col·lectiu dels treballadors no fixos el que més va augmentar (quadre 3.3). La base trimestral del 2017 mostra també un augment del nombre de treballadors (4%), impulsat pel col·lectiu dels treballadors no fixos que varen augmentar molt (12,3%),

Quadre 3.3

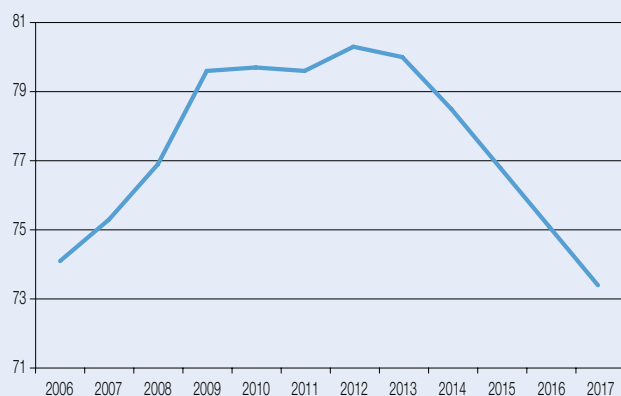
Ocupació

(en % variació respecte a les mateixes empreses de l'any anterior)

	Base anual				Base trimestral (*)	
	2013	2014	2015	2016	2016	2017
Nombre mitjà de treballadors	-0,9	2,3	5,6	5,0	4,1	4,0
Nombre mitjà de treballadors fixos	-1,2	0,5	3,4	2,6	0,6	1,8
Nombre mitjà de treballadors no fixos	0,6	9,6	14,0	12,8	21,7	12,3

(*) Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

Gràfic 3.2
Ocupació fixa sobre el total
(en %)

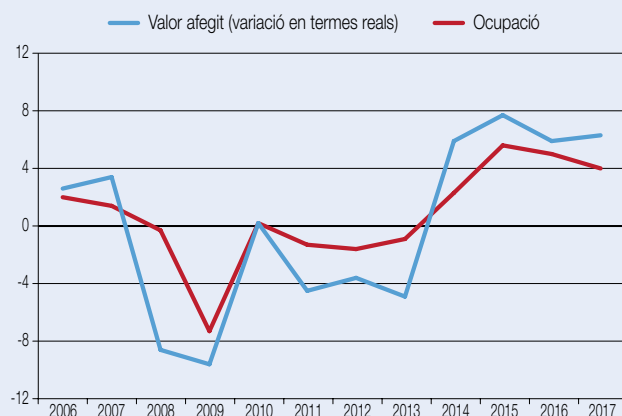
Nota: la dada corresponent al 2017 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

fet que és indicatiu de que moltes empreses han optat pels contractes temporals. En canvi, el nombre de treballadors fixos va augmentar molt menys (1,8% el 2017).

Pel que fa a l'estructura de l'ocupació per tipus de contracte, des de l'any 2007 fins al 2012 el pes de l'ocupació fixa va augmentar en relació al total de l'ocupació. En canvi, a partir del 2013 i fins al 2017, aquesta tendència s'ha invertit (gràfic 3.2).

En perspectiva temporal, el gràfic 3.3 mostra com l'ocupació ha continuat creixent el 2017 per quart any consecutiu, si bé a un ritme lleugerament més moderat que els darrers dos anys, mentre que el valor afegit segueix una evolució positiva i fins i tot lleugerament superior a la de l'any anterior.

Gràfic 3.3
Valor afegit i ocupació
(en % de variació interanual)

Nota: la dada corresponent al 2017 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

En resum, el 2017 va continuar la tendència positiva en el mercat laboral. Així, en els darrers quatre anys s'ha aconseguit tornar a crear ocupació neta a les empreses catalanes. La part negativa és que aquest augment es deu a la contribució dels treballadors no fixos. Per tant, i tenint en compte els nivells d'atur, segueix vigent el repte de crear ocupació però, sobretot, de més qualitat.

2.4. Inversió

En aquest apartat s'analitza la inversió realitzada per les empreses catalanes, distingint entre immobilitzat (terrenys, edificis, maquinària...) i actiu corrent (estocs, clients, tresoreria...).

Quadre 3.4
Inversió en actius no financers
(taxes de variació en percentatge)

	Base anual				Base trimestral (*)	
	2013	2014	2015	2016	2016	2017
Immobilitzat material i inversions immobiliàries	12,8	5,3	10,3	14,0	2,6	2,5
Actius fixos materials (FBCF)	49,1	-11,9	14,6	25,8	nd	nd
Actiu corrent net no financer	2,1	-2,1	9,7	-4,5	-37,0	-63,0
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (nominal)	1,5	0,1	-3,9	-0,1	-1,4	-1,5
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (nominal)	1,1	1,6	-3,1	0,6	-1,4	-1,5
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (nominal)	2,7	-4,6	-6,3	-2,4	nd	nd
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (real)	0,1	0,3	-3,4	0,1	-1,2	-3,4
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (real)	-0,3	1,8	-2,6	0,8	-1,2	-3,4
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (real)	1,3	-4,4	-5,8	-2,2	nd	nd

(*) Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

(nd) Dada no disponible.

Nota: actius valorats a preus corrents.

DEFINICIÓ DE CONCEPTES DE ROTACIÓ I D'INVERSIÓ

Requadre 3.3

Rotació dels actius: és una mesura que relaciona el valor de la producció i les partides de l'actiu d'exploació. La rotació representa el nombre de vegades que una partida d'actiu determinada es plasma en la producció o les vendes, i és un indicador d'eficiència en la gestió dels actius. Un cop garantit el funcionament operatiu i comercial de l'empresa, qualsevol increment de la rotació de l'actiu s'interpreta com una millora d'eficiència i redunja en un increment de la rendibilitat de l'actiu, sempre que el marge es mantingui constant. En alguns casos, quan es calcula per a l'immobilitzat, s'utilitza com a numerador el valor afegit per tal de reflectir una mesura de productivitat aparent equivalent a la del factor treball. Les taxes de variació, en tot cas, es reconstrueixen a partir de les taxes de variació del numerador i el denominador de la mateixa mostra.

Inversió com a percentatge de variació del saldo a preus corrents: es calcula com la diferència entre el saldo absolut d'un actiu, valorat a preus corrents, en dos anys consecutius respecte del valor de l'actiu corresponent al període inicial.

Inversió en actius fixos materials (FBCF): mesura el valor de les adquisicions menys les vendes d'actius fixos materials (edificis, maquinària, vehicles...). La dada que s'ofereix és la taxa de variació entre els fluxos d'inversió de l'any actual respecte de l'anterior.

Immobilitzat per ocupat: és el quocient entre el valor d'immobilitzat a preus corrents i el nombre d'ocupats. Per tant, és una mesura de dotació d'immobilitzat per ocupat que indica la intensitat del capital de l'empresa i el seu procés productiu. L'interès econòmic d'aquesta mesura rau en el grau de substitució que hi ha entre els factors de producció, capital (immobilitzat) i treball (ocupats), per la qual cosa aquesta ràtio mesura la demanda relativa dels factors. Alhora, determina els valors oferts per altres indicadors, per exemple, la rotació de l'actiu. D'altra banda, està fortament condicionada per la tecnologia productiva, ja que no totes les activitats requereixen la mateixa dotació en immobilitzat per al seu desenvolupament, i d'aquí la diferència sectorial o industrial notable en aquesta mesura.

Immobilitzat net no financer: inclou l'immobilitzat material, les inversions immobiliàries i l'immobilitzat intangible nets d'amortitzacions i deterioraments. També es denomina *actiu no corrent net no financer*.

Actiu corrent net no financer: existències, clients, altres deutors comercials i actius líquids menys proveïdors i altres creditors comercials sense cost.

Actius financers: inversions financeres netes a llarg i a curt termini.

L'any 2016, com es visualitza al [quadre 3.4](#), la taxa de variació de l'immobilitzat material i les inversions immobiliàries va tornar a ser positiva (14%). I el 2017, d'acord amb la base trimestral, la taxa de variació també ha estat positiva encara que amb un valor molt menor (2,5%).

L'immobilitzat net (que descompta les amortitzacions i els deterioraments) per ocupat és un indicador que reflecteix l'esforç inversor de l'empresa, en relació als treballadors. El 2016, la taxa de variació va ser lleugerament positiva en termes reals (0,1%), però el 2017 ha tornat a ser negativa (-3,4%).

Per altra banda, la taxa de variació de la inversió en actius corrents no financers ha tingut una reducció el 2016 (-4,5%) i encara més accentuada el 2017 (-63%).

La inversió en capital de caràcter intangible s'ha reduït en percentatge sobre el valor afegit al llarg dels darrers anys, situant-se el 2015 per sota del 3%. El 2016, va tornar a augmentar lleugerament, fins al 3%. Donada la relació directa entre R+D i competitivitat es fa necessari apostar amb més intensitat per la recerca i el desenvolupament.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Despeses en R+D / Valor afegit (%)	3,3%	3,7%	3,6%	3,0%	2,9%	3,0%

En canvi, els pagaments a l'estranger per transferència de tecnologia s'han reduït en percentatge sobre el valor afegit el 2016, igual que els cobraments per aquest concepte:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Pagaments a l'estranger per transferència de tecnologia / Valor afegit (%)	1,15%	1,06%	1,19%	1,45%	1,91%	1,48%

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Cobraments de l'estranger per transferència de tecnologia / Valor afegit (%)	0,66%	0,91%	1,08%	0,76%	0,89%	0,70%

En resum, les empreses han augmentat les seves inversions en immobilitzats materials i inversions immobiliàries el 2017.

Quadre 3.5
Cost dels factors de producció
 (en percentatge)

	Base anual				Base trimestral (*)	
	2013	2014	2015	2016	2016	2017
Despeses de personal (nominal) (a)	0,3	0,4	-0,9	-0,3	-1,9	0,5
Despeses de personal (real) (a)	-1,1	0,6	-0,4	-0,1	-1,7	-1,4
Sous i salaris (nominal) (a)	0,2	0,3	-1,0	-0,4	-0,4	-0,1
Sous i salaris (real) (a)	-1,2	0,5	-0,5	-0,2	-0,2	-2,0
Cost nominal del finançament	3,6	3,5	2,9	2,7	3,5	2,6
Cost real del finançament	2,1	3,7	3,5	2,9	3,7	0,6

(*) Mitjana ponderada de les ràtios trimestrals. En aquesta base no hi ha detall de sous i salaris.

(a) Taxa de variació anual de la ràtio.

Nota: les despeses de personal i els salaris són per treballador.

Així mateix, la inversió en R+D sobre el valor afegit, que és cabdal per millorar la competitivitat del teixit empresarial, ha augmentat lleugerament en el darrer any amb dades disponibles (2016). Tenint en compte fenòmens com la Revolució tecnològica 4.0 (robotització, Internet de les coses, impressió 3D, *big data*, etc.), ha de ser una prioritat augmentar en els propers anys els recursos destinats a l'R+D, ja que és una de les millors eines per fer front als canvis disruptius que s'estan produint en la majoria de sectors econòmics.

Pel que fa a les despeses de personal, el 2016 i 2017 les taxes de variació de les despeses de personal i dels salaris per treballador varen disminuir en termes reals (quadre 3.5). Per tant, es va tornar a reduir el poder adquisitiu dels treballadors.

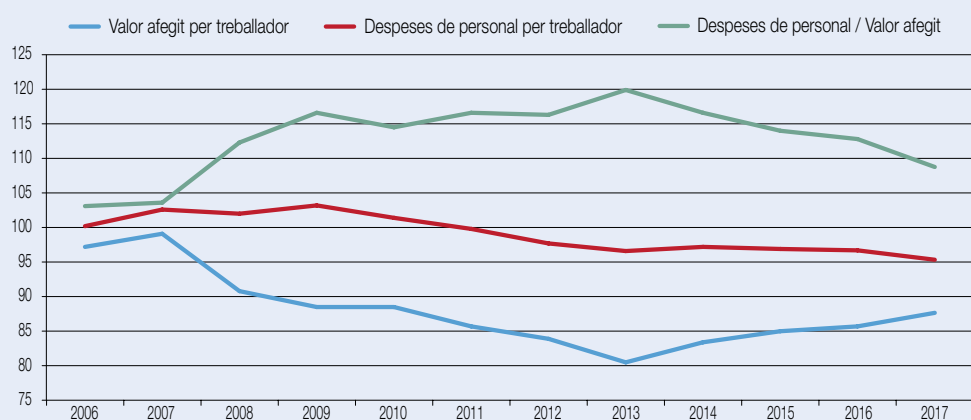
El 2017, igual que en els tres anys anteriors, ha continuat augmentant la ràtio de valor afegit per treballador (quocient entre el valor afegit en termes reals i el nombre de treballadors) (gràfic 3.4).

2.5. Cost dels factors i productivitat

L'objectiu d'aquest apartat és analitzar l'evolució dels costos dels factors i de la productivitat, distingint entre factor treball, actius i finançament.

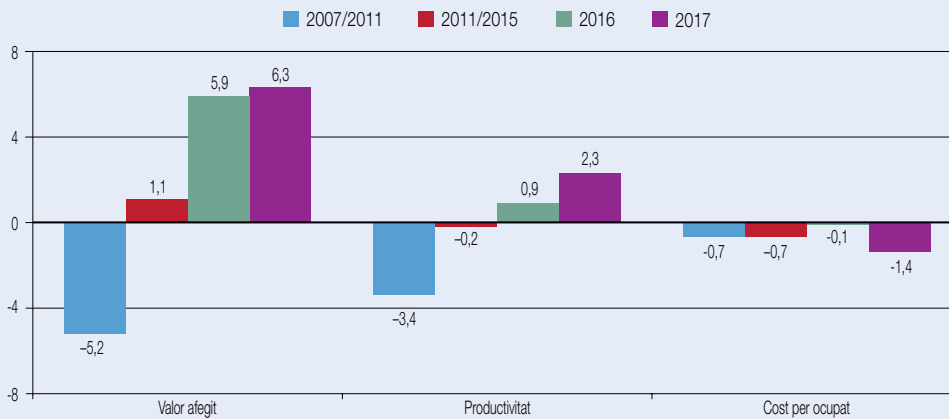
Continuant amb el gràfic 3.4, i com a conseqüència de la reducció de la taxa de variació de les despeses de personal per treballador i l'augment del valor afegit per treballador, les despeses de personal sobre el valor afegit s'ha anat reduint

Gràfic 3.4
Cost laboral i productivitat
 (índex 2004=100 i unitats monetàries constants)

Nota: la dada corresponent al 2016 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

Gràfic 3.5
Activitat, cost laboral i productivitat
 (mitjana anual dels % de variació en termes reals)

Nota: la dada corresponent al 2017 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

els darrers anys. Aquestes despeses de personal sobre el valor afegit informen del cost laboral unitari (indicador de competitivitat), per la diferència entre les taxes de variació del cost laboral per ocupat i de la productivitat.

El [gràfic 3.5](#) mostra el comportament dels components de la productivitat laboral. Tant el 2016 com el 2017, les taxes de variació del valor afegit van ser positives en termes reals⁸. Aquesta informació es pot contrastar amb la del quadre 3.8, més endavant, on s'aprecia que tant el 2016

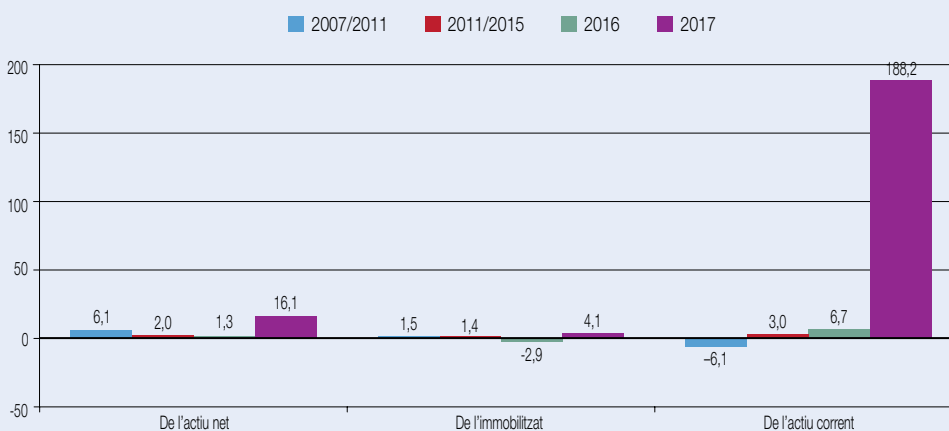
com el 2017 va augmentar el valor afegit brut al cost de factors (5,7% i 8,4%, respectivament).

Les dades del gràfic 3.5 mostren també que el 2016 i 2017 va augmentar la productivitat laboral (entesa aquí com el quocient entre valor afegit brut i cost per ocupat) ja que va disminuir el cost per ocupat mentre que va augmentar el valor afegit. Cal assenyalar que la productivitat laboral⁹ també es pot calcular considerant la producció enlloc

⁹ La productivitat del factor treball compara l'output obtingut en relació als inputs emprats i es pot calcular de diferents maneres. Com a output es pot considerar els ingressos, la producció o el valor afegit. Com a inputs es pot considerar, entre d'altres, el nombre de treballadors, les hores treballades o el cost salarial.

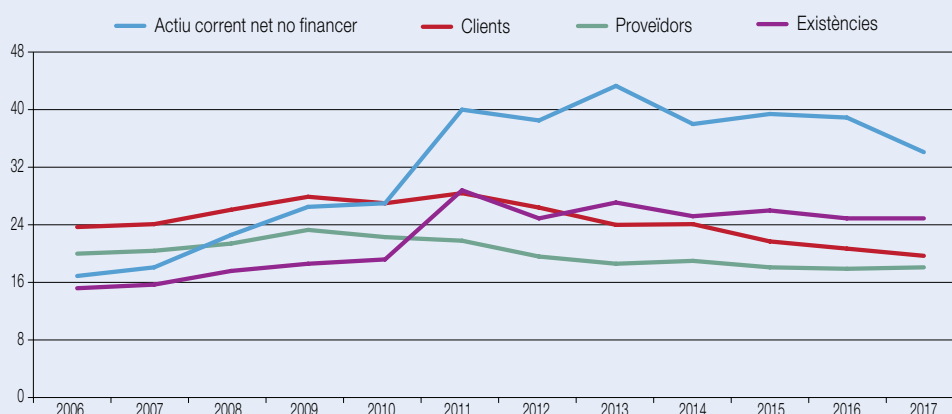
⁸ Les taxes de variació del valor afegit del gràfic 3.5 no coincideixen amb les del quadre 3.8, perquè les del gràfic 3.5 són en termes reals. En canvi, les del quadre 3.8 són del compte de pèrdues i guanys i, per tant, són dades comptables.

Gràfic 3.6
Rotació dels actius no financers
 (mitjana dels % de variació anuals)

Nota: la dada corresponent al 2017 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

Gràfic 3.7
Ràtios sobre valor de la producció
(en percentatge)

Nota: el numerador és igual al valor mitjà de la corresponent partida d'actiu o passiu.
Nota: la dada corresponent al 2017 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

del valor afegit, i en el denominador utilitzant les hores treballades enlloc del cost salarial.

En relació amb el finançament, al quadre 3.5 es pot comprovar que el cost real del finançament que era del 3,5% el 2015, va disminuir el 2016 (2,9%) i encara més el 2017 (0,6%).

La productivitat de la inversió es pot avaluar mitjançant la rotació: quant major és la rotació de la inversió, major és la seva eficiència i, per tant, més elevada és la seva contribució a la generació de valor. D'acord amb les dades del [gràfic 3.6](#), la rotació de l'actiu net ha augmentat els darrers anys. El 2017 la millora de la rotació de l'actiu corrent ha augmentat amb

força i bastant més que la rotació de l'actiu immobilitzat. Per tant, les empreses han guanyat eficiència en la gestió global de l'actiu net.

Al [quadre 3.6](#) també es comprova que els anys 2016 i 2017 la rendibilitat de l'actiu net no financer va augmentar, degut a la millora del marge i també de la rotació. La rendibilitat de l'actiu net també va augmentar significativament el 2017 fins al 8,3%, i en aquest cas, la millora s'ha degut tant a la millora del marge com de la rotació.

L'actiu corrent net no financer en el model de balanç de situació de la CBBE inclou els clients, existències i proveïdors (amb signe negatiu). El [gràfic 3.7](#) permet veure l'evolució de

Quadre 3.6
Rendibilitat, marge i rotació
(en percentatge)

	Base anual				Base trimestral (*)	
	2014	2015	2015	2016	2016	2017
Rendibilitat ordinària de l'actiu net	4,4	4,3	4,6	5,6	8,6	8,3
Marge	8,3	7,9	8,3	10,3	18,4	17,1
Rotació	0,53	0,55	0,56	0,55	0,47	0,49
Rendibilitat de l'actiu net no financer	3,1	3,7	3,9	4,4	19,1	23,9
Marge	2,9	3,5	3,4	3,8	8,6	9,3
Rotació	1,08	1,08	1,14	1,16	2,21	2,56

(*) Mitjana ponderada de les ràtios trimestrals. En la base trimestral l'estructura de marge i rotació és diferent degut al predomini d'empreses grans.

Nota: calculats sobre actius / passius valorats a preus corrents.

Nota: les dades corresponents als dos anys de cada parella corresponen a la mateixa mostra d'empreses.

cada un d'aquests elements sobre el valor de la producció. El 2017, s'observa una reducció del pes de l'actiu corrent net no financer, motivat sobretot per la reducció dels clients.

En resum, les dades de productivitat han evolucionat favorablement. Així, el 2017, la productivitat de l'actiu ha millorat com a conseqüència tant del marge com de la rotació. I els costos reals del finançament s'han reduït força en termes reals. Per altra banda, l'augment de la productivitat s'explica per la millora del valor afegit i la reducció del cost laboral¹⁰.

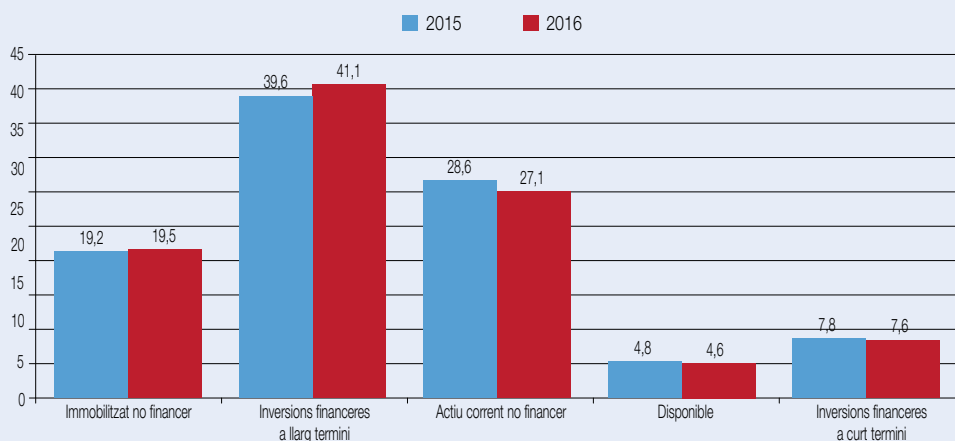
¹⁰ Aquí es defineix productivitat com el VAB dividit pel cost laboral.

2.6. Estructura financera

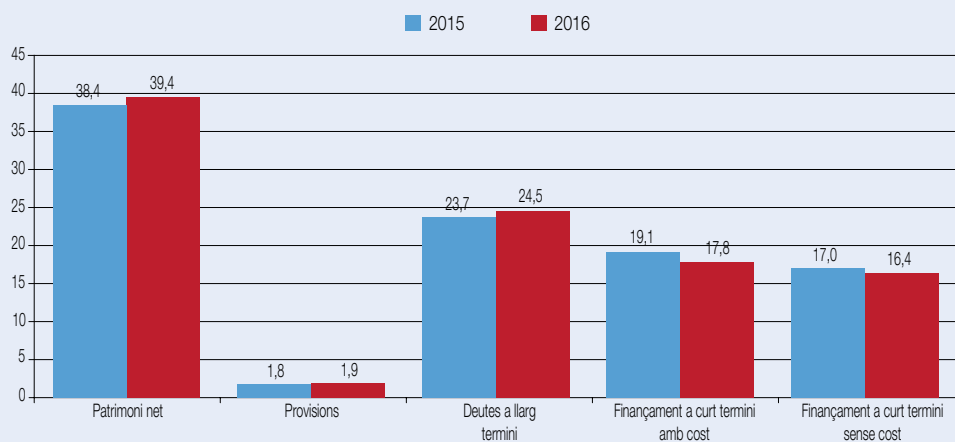
En aquest apartat s'analiza l'estructura financera, que és el resultat de la política d'inversió en els diferents actius i de la política de captació de finançament. De la seva anàlisi es poden extreure conclusions sobre la gestió dels recursos financers que ofereixen una visió més completa de la política d'inversió i de finançament de les empreses.

L'estructura de l'actiu no va experimentar variacions significatives l'any 2016 (gràfic 3.8). El pes dels actius immobilitzats (immobilitzat no financer i inversions financeres a llarg termini) varen augmentar lleugerament i, en canvi, els actius corrents es varen reduir.

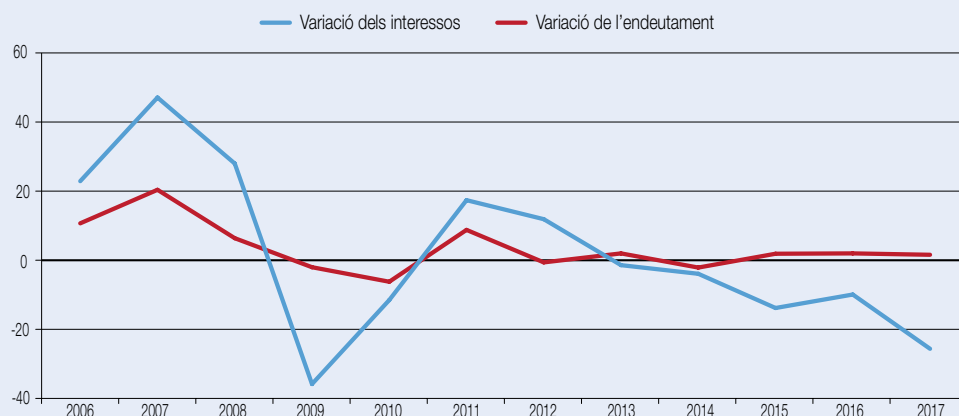
Gràfic 3.8
Estructura de l'actiu 2015 i 2016
(en % a partir de dades comptables)

Gràfic 3.9
Estructura del passiu 2015 i 2016
(en % a partir de dades comptables)

Gràfic 3.10
Endeutament i interessos
 (en % de variació anual)

Nota: la dada corresponent al 2016 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

Quadre 3.7
Estructura del passiu remunerat
 (en percentatge)

	Base anual				Base trimestral (*)	
	2014	2015	2015	2016	2016	2017
Passiu remunerat / Passiu	81,7	81,9	81,6	82,2	82,3	81,2
Patrimoni net (a)	46,7	46,3	49,1	50,0	53,6	53,8
Finançament amb cost (a)	53,3	53,7	50,9	50,0	46,4	46,2
Finançament a llarg termini amb cost (a)	31,3	30,3	28,2	29,0	36,3	38,1
Finançament a curt termini amb cost (a)	22,0	23,4	22,7	21,0	10,1	8,1

(a) Sobre passiu remunerat.

Nota: patrimoni net valorat a preus corrents.

Nota: les dades corresponents als dos anys de cada parella corresponen a la mateixa mostra d'empreses.

El [gràfic 3.9](#) permet constatar un augment del pes relatiu del patrimoni net el 2016, que va pujar fins al 39,4% del total del finançament. També es va produir una reconversió dels deutes, disminuint el pes dels deutes a curt termini i augmentant els deutes a llarg termini. Per tant, durant el 2016 l'estructura del finançament s'ha enfortit per l'augment de la capitalització i dels deutes a llarg termini. Al [gràfic 3.10](#) es pot comprovar que, el 2017, la variació interanual de l'endeutament (que inclou el deute amb cost i el deute sense cost) s'ha reduït del 2% el 2016 a l'1,6% el 2017. Per altra banda, les dades del [quadre 3.7](#) indiquen que el passiu remunerat ha disminuït el seu pes sobre el passiu total el 2017 i que, en canvi, el patrimoni net ha experimentat un augment.

En resum, el 2016 en l'estructura de l'actiu va augmentar l'actiu immobilitzat i va perdre pes l'actiu corrent. Quant al

passiu, tant el 2016 com el 2017, va guanyar pes el patrimoni net sobre el finançament total. Per tant, ha continuat la política de capitalització de moltes empreses, els balanços s'han anat enfortint i també s'ha reduït la dependència del passiu remunerat. Aquesta política financera permet que les empreses comptin amb un balanç amb més capacitat per resistir evolucions negatives, tant de l'economia general com del sector en particular.

2.7. Resultats i creació de riquesa

En aquest apartat s'analitza la rendibilitat dels actius i dels fons propis, així com els components principals que expliquen la seva evolució. Arribats aquí, convé recordar que un dels objectius principals de qualsevol empresa, fins i tot en el cas

Quadre 3.8
Resultats
(% variació respecte a les mateixes empreses de l'any anterior)

	Base anual				Base trimestral (*)	
	2013	2014	2015	2016	2016	2017
Nombre d'empreses	2.712	2.627	2.656	2.418	177	177
Valor afegit brut al cost de factors	-3,5	5,7	7,1	5,7	4,9	8,4
Despeses de personal	-0,6	2,8	4,7	4,7	2,1	4,5
Amortitzacions i provisions d'explotació	9,4	-19,1	6,5	5,3	-0,1	11,8
RESULTAT NET DE L'EXPLOTACIÓ	-79,8	455,9	27,3	13,2	16,8	15,0
Ingressos financers	11,7	-10,1	-7,4	23,5	57,1	-16,7
Altres despeses financeres	-32,2	-4,7	44,3	17,4	-1,6	-46,5
Interessos del finançament rebut	-1,8	-4,4	-11,0	-11,6	3,6	-25,6
RESULTAT ORDINARI NET	-25,9	176,8	20,3	35,6	50,5	5,1
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	85,9	ns	-97,7	308,0	ns	11,0
RESULTAT NET (després d'impostos)	ns	ns	-66,2	111,5	511,3	8,5
Resultat net més amortitzacions i provisions	153,6	52,9	-20,9	39,0	154,6	9,5
Proposta de distribució de dividends	-3,9	-27,2	-49,6	-22,4	nd	nd
Beneficis no distribuïts	18,6	38,3	35,6	ns	nd	nd
Pro Memoria: Taxes de variació abans d'incorporar ajustos matriu-filial						
Interessos del finançament rebut	-1,4	-3,9	-13,8	-9,9	3,6	-25,6
RESULTAT ORDINARI NET	-13,1	55,2	9,0	45,8	50,5	5,1
Resultat ordinari net més interessos	-8,2	24,3	-0,5	27,1	38,4	-0,8
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	ns	72,9	-107,4	637,3	ns	11,0

(*) Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any. En aquesta base no es disposa dels ajustos matriu-filial.

(ns) Valor no significatiu.

(nd) Dada no disponible.

de les organitzacions sense ànim de lucre, és generar riquesa financera per tal de poder créixer i retribuir adequadament a totes les parts interessades o *stakeholders* (socis, treballadors, proveïdors, comunitat...).

La rendibilitat de l'empresa mesura la seva capacitat de generació de beneficis en relació amb la inversió i, per tant, és un indicador del benefici obtingut a partir dels recursos disponibles. El [gràfic 3.11](#) presenta l'evolució de la rendibilitat de l'actiu. Es comprova que el 2017, considerant les dades de la base trimestral, el resultat net total abans d'interessos i impostos ha augmentat fins al 6,5% i la rendibilitat del actiu net no financer ha arribat al 9,2%, valor que no s'aconseguia des de 2007 abans de l'inici de la crisi financera global. En canvi, el resultat ordinari net abans d'interessos i impostos sobre l'actiu ha baixat lleugerament fins al 5,5%.

Al [quadre 3.8](#) es pot comprovar que l'any 2017 han augmentat tots els resultats (resultat d'explotació, resultat ordinari i resultat net). Entre els factors que han evolucionat més favorablement hi ha el valor afegit (que ha crescut més que les despeses de personal) i les despeses financeres, que s'han reduït. Aquestes bones dades han compensat l'important augment de les amortitzacions i la reducció dels ingressos financers.

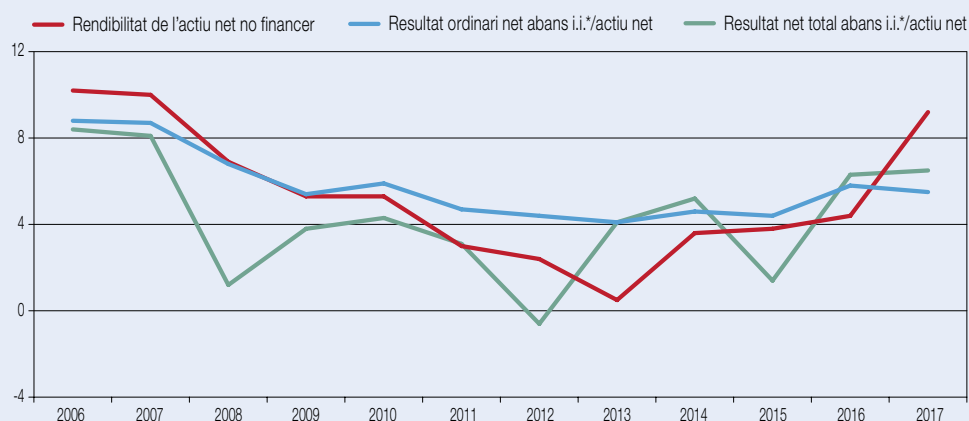
El [quadre 3.9](#) mostra que la rendibilitat del patrimoni net (rendibilitat financera) ha assolit un valor del 13,3% el 2017, que és pot considerar una dada excel·lent ja que és molt superior al tipus d'interès de mercat i al cost d'oportunitat del accionistes. Això és conseqüència, en bona part, de la bona rendibilitat econòmica (resultat ordinari abans d'interessos i impostos sobre l'actiu net), que es defineix així:

Rendibilitat econòmica = Resultat ordinari abans d'interessos i impostos / Actiu net

I aquesta ràtio es pot desagregar entre els seus dos components que són el marge i la rotació:

$$\underbrace{\frac{\text{Resultat ordinari abans d'interessos i impostos}}{\text{Valor de la producció}}}_{\text{Marge}} \times \underbrace{\frac{\text{Valor de la producció}}{\text{Actiu net}}}_{\text{Rotació}}$$

Gràfic 3.11
Rendiment de l'actiu
(en percentatge)

*i.i.: interessos i impostos.
Nota: l'actiu net mitjà està valorat a preus corrents.
2017 dades de la base trimestral

Quadre 3.9
Rendibilitat, palanquejament i endeutament
(en percentatge)

	Base anual				Base trimestral (*)	
	2013	2014	2015	2016	2016	2017
Resultat ordinari net abans i.i.* / actiu net	4,1	4,6	4,4	5,8	8,6	8,3
Cost nominal del finançament	3,6	3,5	2,9	2,7	3,5	2,6
Palanquejament nominal	0,5	1,1	1,4	3,0	5,1	5,8
Palanquejament real	1,9	0,9	0,9	2,8	4,9	7,8
Rendibilitat de l'actiu net no financer	0,5	3,6	3,8	4,4	19,1	23,9
Rendibilitat del patrimoni net	4,6	5,8	6,0	8,8	13,0	13,3
Ràtio d'endeutament	51,1	53,3	53,5	50,4	46,4	46,2

i.i.: interessos i impostos.

(*) Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

Nota: calculats sobre actius / passius mitjans. L'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.

La rendibilitat econòmica (que es refereix als actius), tal com es pot veure al [requadre 3.4](#), és una de les variables determinants de la rendibilitat financera (que es refereix al patrimoni net).

La millora de la rendibilitat econòmica dels actius el 2017 s'explica tant per la millora de la rotació de l'actiu net (gràfic 3.6) com per la millora del marge (quadre 3.6)

Rendibilitat ordinària de l'actiu net a preus corrents (rendibilitat econòmica)

A la base anual, la rendibilitat de l'actiu net, o rendibilitat econòmica, és igual al resultat ordinari de l'exercici abans d'interessos i impostos dividit per la mitjana dels valors inicial i final del període de l'actiu net a preus corrents. El resultat ordinari, numerador d'aquesta ràtio, és igual al resultat de l'exercici abans d'impostos i interessos menys les partides no financeres de fora de l'explotació. En excloure l'efecte d'aquestes partides (resultats per alienació, correccions valoratives i variacions del valor raonable), s'obté un coneixement més precís dels aspectes substancials de la gestió empresarial. El denominador d'aquesta ràtio és igual a la mitjana dels valors inicial i final del període de l'actiu net de proveïdors i d'altres passius sense cost. En aquest càlcul, l'immobilitzat material i les inversions immobiliàries es valoren a preus corrents. A la base trimestral, la rendibilitat econòmica corresponent a cada trimestre és igual al resultat ordinari d'aquest trimestre multiplicat per quatre i dividit per l'actiu net mitjà a preus corrents. La ràtio corresponent a cada any és igual a la mitjana ponderada de les quatre ràtios trimestrals. Cada base trimestral està integrada per les dades corresponents al trimestre corrent i al mateix trimestre de l'any precedent. Això fa que quan es comparen les ràtios del 2017 amb les del 2016 s'estiguin comparant les ràtios corresponents a la mateixa mostra d'empreses.

Rendibilitat dels recursos propis (rendibilitat financera o rendibilitat ordinària del patrimoni net)

Aquesta ràtio és igual al resultat ordinari abans d'impostos dividit per la mitjana dels valors inicial i final dels recursos propis ajustats per la inflació. A la base trimestral, per calcular aquesta ràtio se segueix un procediment semblant al que s'ha descrit al paràgraf anterior.

Cost nominal unitari del finançament aliè

És igual al valor dels interessos del finançament rebut sobre la mitjana dels valors inicial i final de l'endeutament amb cost.

Palanquejament nominal

És igual a la diferència entre la rendibilitat de l'actiu net a preus corrents i el cost nominal unitari del finançament aliè.

Palanquejament real

És igual a la rendibilitat de l'actiu net a preus corrents menys el cost real del finançament aliè. El cost real del finançament aliè és igual al nominal (interessos del finançament rebut sobre l'endeutament amb cost) deflactat per l'índex de preus corresponent. De fet, en calcular la ràtio de rendibilitat sobre valors de l'actiu a preus corrents, el numerador i el denominador estan en la mateixa base monetària i, per tant, la ràtio és real. Per aquest motiu, és aconsellable compararlo amb l'interès real.

Ràtio d'endeutament

És igual a la relació de saldos mitjans entre els recursos aliens amb cost i el passiu remunerat. El passiu remunerat és igual al patrimoni net ajustat per la inflació més l'endeutament amb cost. El seu valor coincideix amb el de l'actiu net a preus corrents.

La relació entre aquestes ràtios es pot expressar matemàticament (mitjançant una expressió que deriva del compte de resultats) seguint la nota metodològica del Banc d'Espanya:

$R1 =$ Rendibilitat ordinària de l'actiu net (rendibilitat econòmica)

$R2 =$ Interessos sobre recursos aliens amb cost (cost del deute)

$R3 =$ Rendibilitat ordinària dels recursos propis (rendibilitat financera)

$R4 = R1 - R2$ (palanquejament)

$R5 =$ Recursos aliens amb cost sobre passiu remunerat (endeutament)

$R6 =$ Recursos aliens sobre patrimoni net ($R6 = R5 / (1 - R5)$)

Relació entre les ràtios de resultats:

$R3 = R1 + (R1 - R2) * R6$

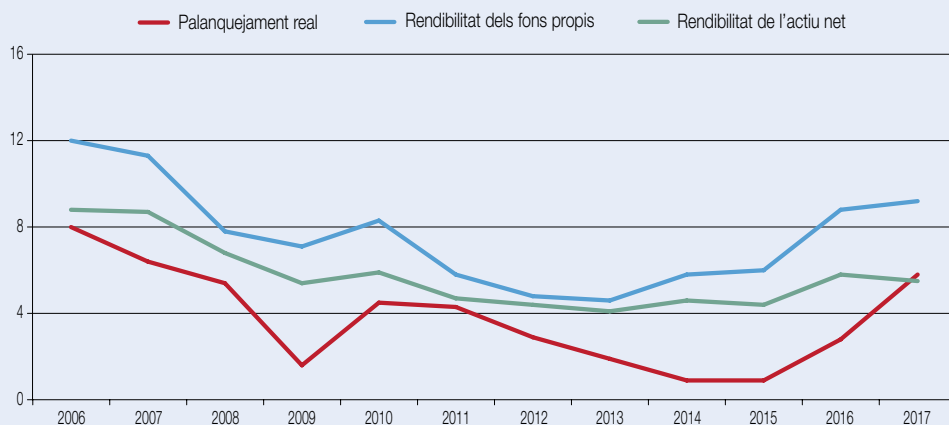
Com ja s'ha indicat, la rendibilitat del patrimoni net ha assolit nivells molt satisfactoris el 2017 (13,3%), i això s'ha degut a la millora del rendiment dels actius però també al palanquejament que segueix tenint un valor positiu. El fet que el palanquejament sigui positiu vol dir que l'impacte del deute eleva la rendibilitat del patrimoni. Aquesta circumstància es

produceix quan el rendiment dels actius és superior al cost de l'endeutament.

El **gràfic 3.12** mostra l'evolució de la rendibilitat dels fons propis que, com ja s'ha posat de manifest, ha tingut una evolució molt positiva el 2017 sobretot per l'impacte

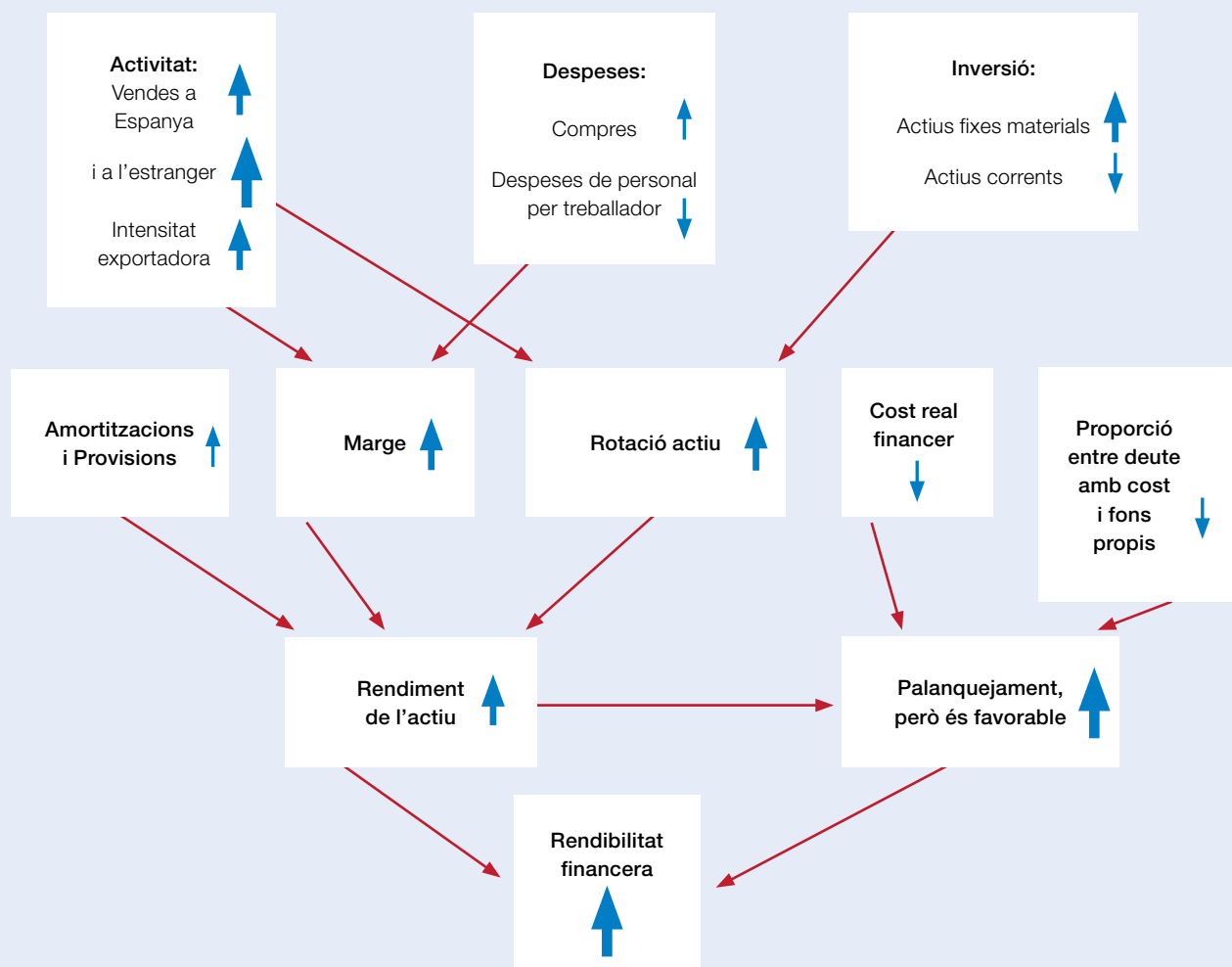

Gràfic 3.12
Rendibilitat i palanquejament
(en percentatge)

Nota: l'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.
2017 dades de la base trimestral

Requadre 3.5
Factors que expliquen l'augment de la rendibilitat dels fons propis l'any 2017

positiu del palanquejament real (que fa que el deute sigui rendible degut a que el seu cost és inferior a la rendibilitat de l'actiu).

Resumint, la rendibilitat del patrimoni net ha tingut un resultat excel·lent el 2017. Entre les causes de la bona rendibilitat del patrimoni net, cal destacar l'augment del valor afegit i la reducció de les despeses financeres. El palanquejament financer també ha contribuït molt favorablement a la rendibilitat, ja que el deute és rendible al ser el seu cost inferior al rendiment de l'actiu.

3. Anàlisi de l'empresa catalana per sectors, per dimensions i comparació amb la resta d'Espanya

3.1. Anàlisi de l'empresa catalana per sectors: industrial, de serveis i energètic

L'anàlisi sectorial¹¹ se centra en l'any 2016 amb les corresponents variacions respecte al 2015, atès que per a l'any 2017 no es disposa de la base trimestral.

L'activitat (valor de la producció i subvencions) va augmentar tant el 2015 com el 2016 en la indústria i, sobretot, en els serveis. En canvi, en el sector de l'energia, es va reduir el 2016.

En els tres grans sectors analitzats, i en línia amb el que ha succeït la majoria dels anys anteriors, el motor de l'augment de l'activitat ha continuat sent les exportacions (quadre 3.14). Concretament, a la indústria les exportacions han crescut un 4,1% el 2016, mentre que les vendes al mercat espanyol (incloent Catalunya) han augmentat només el 0,6%. Això fa que cada vegada les exportacions prenguin un major protagonisme en el conjunt de les vendes del sector industrial (són el 47% del total enfront del 53% que representen les vendes interiors). En el sector dels serveis, la participació de les vendes a l'exterior no és tan important com a la indústria (representen l'11% de les vendes totals), però també estan augmentant més que les vendes interiors (6,8% enfront al 5,3% el 2016). El quadre 3.14 també mostra la distribució geogràfica de les compres per sectors d'activitat. Un 36,6% de les compres que es realitzen al sector serveis provenen de l'estranger mentre que en el cas de la indústria aquest percentatge puja fins al 47,7%. En canvi, al sector energètic la importància de les vendes i les

compres a l'estranger sobre el total és molt reduïda (només el 3,3% i 1,9%, respectivament).

Continuant amb el quadre 3.10, el Valor Afegit Brut (VAB) també va augmentar força el 2015 i 2016 a la indústria i als serveis. En el sector energètic es va reduir el 2015 i va augmentar lleugerament el 2016.

El cost laboral unitari (quocient entre el cost del factor treball i la productivitat aparent del treball) és pot analitzar comparant l'evolució de les despeses de personal per treballador amb l'evolució del valor afegit per treballador. L'any 2016, el cost laboral unitari es va reduir a la indústria i al sector energètic. En el cas de la indústria, el valor afegit per treballador va augmentar més que les despeses de personal per treballador. En canvi, al sector energètic el valor afegit per treballador es va reduir menys que les despeses de personal per treballador. Pel que fa a l'ocupació, el 2016 el nombre mitjà de treballadors per empresa va augmentar en tots els sectors.

D'acord amb les dades del quadre 3.10, el 2016 les empreses industrials han continuat sent les més capitalitzades i també són les que gaudeixen d'un palanquejament més elevat.

Així mateix, les inversions en immobilitzat material i inversions immobiliàries varen augmentar a tots els sectors l'any 2016. I els actius corrents nets no financers es varen reduir a tots els sectors.

Continuant amb el quadre 3.10, el 2016 es va produir un important augment del resultat ordinari net a tots els sectors, especialment a la indústria i als serveis.

Els dividendes varen disminuir als serveis, mentre que a la indústria i al sector energètic varen augmentar.

Tant el 2015 com el 2016, la rendibilitat del patrimoni net va ser positiva en tots els sectors, però especialment a la indústria (14,2% el 2016).

El quadre 3.13 aporta informació rellevant sobre productivitat, despeses salarials per treballador i costos laborals unitaris, en valors monetaris, comparats per sectors econòmics. Així, es pot observar com la productivitat laboral a la indústria és el doble de la dels serveis, i les despeses de personal per treballador són també superiors a la indústria (49.700 €/any enfront a 30.049 €/any als serveis el 2016). El sector energètic, per la seva banda, és el sector clarament més productiu (tres vegades més que els serveis), mentre que té uns

¹¹ Aquesta anàlisi per sectors incorpora les empreses del sector energètic, que no s'han considerat en les parts anteriors d'aquest Informe i exclou els sectors d'activitats amb cobertura reduïda (Agricultura, ramaderia i caça; Silvicultura i explotació forestal; Pesca i aqüicultura; i Construcció).

Quadre 3.10
Anàlisi de l'empresa catalana per sectors

	Indústria		Serveis		Energia	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Nombre d'empreses	807	710	1.653	1.531	66	64
Activitat i valor afegit (taxes de variació, en %)						
Valor de la producció i subvencions	4,0	0,3	7,1	5,4	1,0	-4,2
Compres i consums intermedis	2,3	-1,8	8,5	4,6	2,7	-7,1
Valor afegit brut al cost de factors	9,5	6,8	5,7	6,3	-1,7	0,3
Cost laboral i productivitat (taxes de variació, en %)						
Nombre mitjà de treballadors	2,4	1,7	7,6	6,7	-2,2	0,9
Valor afegit per treballador (real)	7,5	5,2	-1,3	-0,2	1,0	-0,4
Despeses de personal per treballador (real)	0,8	0,9	0,0	0,3	2,7	-1,3
Cost laboral unitari (despeses de personal/valor afegit)	-6,2	-4,1	1,3	0,6	1,7	-0,9
Estructura del passiu remunerat (en %)						
Passiu remunerat / Passiu	73,5	72,5	86,9	87,6	84,2	85,0
Patrimoni net / Passiu remunerat	63,2	67,6	47,1	47,5	51,3	51,9
Finançament amb cost / Passiu remunerat	36,8	32,4	52,9	52,5	48,7	48,1
Finançament a llarg termini amb cost / Passiu remunerat	20,2	18,8	30,8	31,7	42,3	41,1
Finançament a curt termini amb cost / Passiu remunerat	16,6	13,5	22,0	20,8	6,4	7,0
Inversió en actius no financers (taxes de variació, en %)						
Immobilitzat material i inversions immobiliàries	15,1	17,7	6,7	11,6	4,7	4,3
Actius fixes materials (FBCF)	11,6	15,7	18,4	53,6	2,9	384,4
Actiu corrent net no financer	7,6	-9,2	15,3	-6,1	-49,7	-57,4
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (nominal)	-1,4	3,4	-5,0	-1,5	0,5	-4,1
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (nominal)	-1,7	2,5	-3,3	0,3	0,2	-2,8
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (nominal)	0,4	8,6	-9,0	-5,7	2,4	-13,4
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (real)	-0,9	3,6	-4,5	-1,3	1,0	-3,9
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (real)	-1,2	2,7	-2,9	0,5	0,7	-2,6
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (real)	0,9	8,8	-8,6	-5,5	2,9	-13,3
Resultats i autofinançament (taxes de variació, en %)						
Valor afegit brut al cost de factors	9,5	6,8	5,7	6,3	-1,7	0,3
Despeses de personal	2,7	2,4	7,1	6,9	-0,1	-0,5
Amortitzacions i provisions d'explotació	1,4	1,3	9,8	2,6	-2,7	0,0
RESULTAT NET DE L'EXPLOTACIÓ	43,0	22,4	-29,0	23,2	-2,8	1,5
Ingressos financers	-34,7	53,1	1,3	17,3	51,9	-4,9
Altres despeses financeres	25,6	43,6	38,1	14,2	8,3	-4,2
Interessos del finançament rebut	-8,6	-10,6	-9,0	-12,8	-1,1	-8,5
RESULTAT ORDINARI NET	21,8	34,0	-7,6	50,8	35,9	0,7
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	-68,9	214,4	-97,0	241,4	259,4	-3,4
RESULTAT NET (després d'impostos)	-86,0	304,9	-18,6	3,4	118,9	-5,9
Resultat net més amortitzacions i provisions	-47,3	102,0	-0,6	2,9	59,9	-3,5
Proposta de distribució de dividends	4,9	29,4	-61,6	-46,0	-21,9	8,4
Beneficis no distribuïts	-170,2	ns	81,0	ns	ns	-181,5
Pro Memoria: Taxes de variació abans d'incorporar ajustos matriu-filial						
Interessos del finançament rebut	-8,6	-10,6	-12,4	-10,1	-1,1	-8,5
RESULTAT ORDINARI NET	21,8	34,0	-14,7	66,8	35,9	0,7
Resultat ordinari net més interessos	16,5	27,9	-13,7	33,9	24,4	-1,9
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	-68,9	214,4	-112,8	1.981,0	259,4	-3,4
Rendibilitat, palanquejament i endeutament (en %)						
Resultat ordinari net abans i.i.* / actiu net	8,0	10,3	3,7	5,1	6,4	6,1
Cost nominal del finançament	3,0	2,8	3,0	2,8	3,4	3,3
Palanquejament nominal	5,0	7,4	0,7	2,3	3,0	2,8
Palanquejament real	4,4	7,2	0,2	2,1	2,5	2,6
Rendibilitat de l'actiu net no financer	11,2	13,3	1,3	1,1	5,2	6,0
Rendibilitat del patrimoni net	10,8	14,2	4,6	7,6	9,0	8,8
Ràtio d'endeutament	36,2	34,6	56,3	52,7	46,3	48,4

Nota: Indústria i serveis no inclouen les empreses d'activitats amb cobertura reduïda.

Nota: Actius valorats a preus corrents.

* Per a aquest agregat no es disposa dels ajustos matriu-filial.

(nd) Dada no disponible. (ns) Valor no significatiu.

i.i.*: Interessos i impostos.

Nota: Calculats sobre actius / passius mitjans. L'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.

Quadre 3.11
Anàlisi de l'empresa catalana per dimensions

	Empreses petites		Empreses mitjanes		Empreses grans	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Nombre d'empreses	1.287	1.143	1.022	958	347	317
Activitat i valor afegit (taxes de variació, en %)						
Valor de la producció i subvencions	5,8	4,2	5,4	3,2	4,5	1,4
Compres i consums intermedis	5,6	2,4	4,2	2,1	3,3	-0,6
Valor afegit brut al cost de factors	6,2	7,0	7,8	5,2	7,0	5,8
Cost laboral i productivitat (taxes de variació, en %)						
Nombre mitjà de treballadors	3,0	4,0	3,5	3,9	6,4	5,4
Valor afegit per treballador (real)	3,6	3,1	4,7	1,5	1,1	0,5
Despeses de personal per treballador (real)	0,9	1,8	1,2	0,8	-0,8	-0,5
Cost laboral unitari (despeses de personal/valor afegit)	-2,6	-1,3	-3,3	-0,7	-1,9	-1,1
Estructura del passiu remunerat (en %)						
Passiu remunerat / Passiu	79,0	80,5	76,8	77,5	82,4	83,0
Patrimoni net / Passiu remunerat	74,7	77,4	68,8	70,8	45,5	46,2
Finançament amb cost / Passiu remunerat	25,3	22,6	31,2	29,2	54,5	53,8
Finançament a llarg termini amb cost / Passiu remunerat	14,9	13,2	18,3	17,1	30,0	31,2
Finançament a curt termini amb cost / Passiu remunerat	10,3	9,4	12,9	12,0	24,5	22,6
Inversió en actius no financers (taxes de variació, en %)						
Immobilitzat material i inversions immobiliàries	13,4	21,3	11,3	12,4	10,2	14,1
Actius fixes materials (FBCF)	30,0	14,4	18,4	39,9	13,1	23,9
Actiu corrent net no financer	7,4	5,6	5,5	9,0	10,6	-7,4
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (nominal)	-1,1	2,4	-1,5	-1,4	-4,6	0,1
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (nominal)	-1,1	2,7	-1,3	-0,8	-3,7	1,0
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (nominal)	0,1	-4,6	-3,3	-5,2	-7,1	-2,3
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (real)	-0,6	2,6	-1,0	-1,2	-4,2	0,3
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (real)	-0,6	2,9	-0,8	-0,6	-3,2	1,2
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (real)	0,6	-4,4	-2,8	-5,0	-6,6	-2,1
Resultats i autofinançament (taxes de variació, en %)						
Valor afegit brut al cost de factors	6,2	7,0	7,8	5,2	7,0	5,8
Despeses de personal	3,4	5,6	4,2	4,5	5,0	4,6
Amortitzacions i provisions d'explotació	-4,7	2,6	4,7	-0,1	7,2	6,1
RESULTAT NET DE L'EXPLOTACIÓ	29,8	15,8	23,9	10,4	29,6	15,2
Ingressos financers	13,9	-5,9	31,3	25,3	-9,9	23,6
Altres despeses financeres	-28,4	-38,8	-31,0	-4,8	54,2	19,3
Interessos del finançament rebut	-13,6	-12,3	-15,0	-14,1	-10,4	-11,3
RESULTAT ORDINARI NET	40,3	19,0	40,8	17,3	9,8	46,2
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	4,4	24,2	62,4	28,7	-155,0	ns
RESULTAT NET (després d'impostos)	-0,4	28,0	92,7	36,5	-101,8	162,4
Resultat net més amortitzacions i provisions	-2,3	17,0	42,6	21,0	-31,7	44,3
Proposta de distribució de dividends	13,7	-53,3	-21,3	-19,8	-51,3	-21,8
Beneficis no distribuïts	-2,0	174,8	490,9	105,4	20,8	ns
Pro Memoria: Taxes de variació abans d'incorporar ajustos matriu-filial						
Interessos del finançament rebut	-13,6	-12,3	-15,0	-14,1	-13,7	-9,4
RESULTAT ORDINARI NET	40,3	19,0	40,8	17,3	-1,6	58,2
Resultat ordinari net més interessos	28,8	14,5	25,8	12,7	-7,1	31,5
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	4,4	24,2	62,4	28,7	-150,8	ns
Rendibilitat, palanquejament i endeutament (en %)						
Resultat ordinari net abans i.i.* / actiu net	5,9	6,6	8,2	8,8	3,8	5,3
Cost nominal del finançament	3,3	3,1	3,6	3,3	2,9	2,7
Palanquejament nominal	2,6	3,6	4,6	5,5	0,9	2,6
Palanquejament real	2,1	3,4	4,1	5,3	0,4	2,4
Rendibilitat de l'actiu net no financer	6,4	7,4	9,2	10,3	2,5	2,9
Rendibilitat del patrimoni net	6,8	7,8	11,5	11,2	5,0	8,4
Ràtio d'endeutament	25,8	23,9	41,3	30,1	56,1	54,1

Nota: Actius valorats a preus corrents.

(ns) Valor no significatiu.

i.i.*: Interessos i impostos.

Nota: Calculats sobre actius / passius mitjans. L'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.

costos salarials lleugerament inferiors als de la mitjana de la indústria.

Com a resum del que va succeir el 2016, es pot indicar que, en línies generals, va ser un bon any per als principals sectors de l'economia (indústria, serveis i energia). Entre els principals paràmetres que han millorat estaria l'activitat (excepte al sector energètic), el valor afegit, i la productivitat laboral (excepte al sector serveis). En matèria d'ocupació, el nombre mitjà de treballadors per empresa va augmentar en tots els sectors. La indústria va continuar sent el sector més capitalitzat. Pel que fa a l'actiu, les inversions en immobilitzat material i inversions immobiliàries varen augmentar a tots els sectors. En canvi, els actius corrents no financers es varen reduir en tots els sectors. Per la seva banda, el resultat ordinari net va augmentar en tots els sectors, però sobretot a la indústria i als serveis. Finalment, la rendibilitat del patrimoni net va ser positiva a tots els sectors, però especialment al sector industrial.

3.2. Anàlisi de l'empresa catalana per dimensions: petites, mitjanes i grans empreses

Igual que a l'apartat anterior, aquesta anàlisi se centra únicament en l'any 2016 fent les comparacions amb el 2015. D'acord amb les dades del [quadre 3.11](#), l'anàlisi per dimensions¹² permet comprovar que les empreses de totes les dimensions varen augmentar la producció i el valor afegit, si bé la millor evolució en valor afegit la varen experimentar les empreses petites.

El 2016, les vendes a Espanya i les exportacions han seguit impulsant l'activitat de les empreses mitjanes i grans. L'excepció està en les empreses petites en les que l'exportació es va reduir. Tanmateix, la importància dels mercats exteriors en el conjunt de les vendes en les empreses petites (9%) és molt baixa en comparació a les mitjanes (20%) i sobretot a les grans (35%). En canvi, les compres a l'estranger o importacions van augmentar de forma significativa en les tres dimensions d'empresa (quadre 3.14).

Continuant amb el quadre 3.11, el 2016 l'evolució del nombre mitjà de treballadors per empresa va ser positiva independentment de la dimensió de l'empresa. I també va augmentar la productivitat laboral en els tres grups, ja que

¹² En aquest estudi es classifica les empreses segons la dimensió en petites (fins a 49 treballadors), mitjanes (entre 50 i 249 treballadors) i grans (250 treballadors o més). Cal recordar que les dades utilitzades de la Central de Balanços del Banc d'Espanya proporcionen informació de les empreses que tenen treballadors.

el valor afegit va créixer més que les despeses de personal per treballador (a les empreses grans fins i tot es van reduir).

Un resultat interessant que mostra el quadre 3.13 són les poques diferències que hi ha en la productivitat laboral per dimensió d'empresa, fet que no es donava quan fèiem l'anàlisi per sectors. Quant a les despeses de personal per treballador, també resulta curiós que siguin les empreses grans les que tenen uns costos més baixos (35.790 €/any), mentre que són les mitjanes les que els tenen més elevats (39.170 €/any el 2016). Si comparem els costos laborals unitaris per dimensió s'observa que la mitjana i la gran empresa els tenen iguals, mentre que és la petita empresa la que té un cost laboral unitari més elevat, fet que és indicatiu d'una menor competitivitat.

D'acord amb les dades del quadre 3.11, les inversions en immobilitzat material i inversions immobiliàries varen augmentar el 2016 en tots els segments d'empreses. Però la inversió material per treballador en termes reals va disminuir a les empreses mitjanes i, el que és molt rellevant, va disminuir la inversió en immobilitzat immaterial per treballador a totes tres dimensions d'empresa. L'actiu corrent net no financer també va créixer en totes les dimensions d'empresa, amb l'excepció de les empreses grans. I des del punt de vista del finançament es pot destacar que va augmentar el pes del patrimoni net en tots els casos.

El resultat net d'explotació va créixer de manera important el 2016 en totes les dimensions d'empreses. Entre els principals motius cal destacar l'augment del valor afegit i la millora de la productivitat. El mateix va passar amb el resultat ordinari net, causat també per una reducció de les despeses financeres.

El 2016, el resultat ordinari net i el resultat net va millorar en tots els segments d'empreses, especialment en les més grans. Pel que fa a la distribució de dividends, totes les dimensions d'empreses els varen reduir, per tant, varen optar per la capitalització.

A nivell de rendibilitat del patrimoni net, totes les dimensions d'empresa la varen tindre positiva el 2016, però sobretot les empreses mitjanes. Entre les causes que expliquen aquesta major rendibilitat del patrimoni net estaria la millor rendibilitat de l'actiu.

En resum, el 2016 les empreses de totes les dimensions varen augmentar l'activitat, el valor afegit, els resultats i la rendibilitat. En matèria d'inversió, les inversions en immobilitzat varen augmentar en tots els segments

Quadre 3.12
Anàlisi comparativa de l'empresa catalana i la resta d'Espanya

	Base anual				Base trimestral (*)	
	2015		2016		2017	
	CAT	RE	CAT	RE	CAT	RE
Nombre d'empreses	2.656	7.481	2.418	5.685	177	768
Activitat i valor afegit (taxes de variació, en %)						
Valor de la producció i subvencions	4,7	4,0	1,9	2,3	6,7	5,8
Compres i consums intermedis	3,6	3,0	0,0	1,7	5,8	8,6
Valor afegit brut al cost de factors	7,1	5,9	5,7	3,5	8,4	0,3
Cost laboral i productivitat (taxes de variació, en %)						
Nombre mitjà de treballadors	5,6	3,8	5,0	2,9	4,0	2,0
Valor afegit per treballador (real)	1,9	2,5	0,9	0,8	2,3	-3,7
Despeses de personal per treballador (real)	-0,4	-0,2	-0,1	0,2	-1,4	-1,8
Cost laboral unitari (despeses de personal/valor afegit)	-2,2	-2,6	-1,0	-0,5	-3,6	1,9
Estructura del passiu remunerat (en %)						
Passiu remunerat / Passiu	81,6	83,8	82,2	83,8	81,2	85,6
Patrimoni net / Passiu remunerat	49,1	55,6	50,0	55,9	53,8	56,6
Finançament amb cost / Passiu remunerat	50,9	44,4	50,0	44,1	46,2	43,4
Finançament a llarg termini amb cost / Passiu remunerat	28,2	29,4	29,0	28,7	38,1	31,6
Finançament a curt termini amb cost / Passiu remunerat	22,7	15,0	21,0	15,4	8,1	11,7
Inversió en actius no financers (taxes de variació, en %)						
Immobilitzat material i inversions immobiliàries	10,3	11,6	14,0	11,4	2,5	-0,5
Actius fixes materials (FBCF)	14,6	12,7	25,8	-5,3	nd	nd
Actiu corrent net no financer	9,7	9,4	-4,5	-17,1	-63,0	52,5
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (nominal)	-3,9	-2,7	-0,1	-3,2	-1,5	-2,5
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (nominal)	-3,1	-3,0	0,6	-3,0	-1,5	-2,5
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (nominal)	-6,3	-1,8	-2,4	-4,2	nd	nd
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (real)	-3,4	-2,2	0,1	-3,0	-3,4	-4,4
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (real)	-2,6	-2,5	0,8	-2,8	-3,4	-4,4
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (real)	-5,8	-1,3	-2,2	-4,0	nd	nd
Resultats i autofinançament (taxes de variació, en %)						
Valor afegit brut al cost de factors	7,1	5,9	5,7	3,5	8,4	0,3
Despeses de personal	4,7	3,1	4,7	3,0	4,5	2,2
Amortitzacions i provisions d'explotació	6,5	3,8	5,3	0,7	11,8	0,6
RESULTAT NET DE L'EXPLOTACIÓ	27,3	18,0	13,2	7,4	15,0	-2,9
Ingressos financers	-7,4	-9,6	23,5	-0,7	-16,7	5,2
Altres despeses financeres	44,3	-6,0	17,4	22,4	-46,5	-16,8
Interessos del finançament rebut	-11,0	-10,4	-11,6	-8,8	-25,6	-9,5
RESULTAT ORDINARI NET	20,3	13,4	35,6	6,4	5,1	4,0
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	-97,7	-72,9	308,0	154,5	11,0	-24,1
RESULTAT NET (després d'impostos)	-66,2	-75,2	111,5	103,0	8,5	-17,7
Resultat net més amortitzacions i provisions	-20,9	-51,5	39,0	50,9	9,5	-12,5
Proposta de distribució de dividends	-49,6	-56,0	-22,4	-2,9	nd	nd
Beneficis no distribuïts	35,6	-317,2	ns	ns	nd	nd
Pro Memoria: Taxes de variació abans d'incorporar ajustos matriu-filial						
Interessos del finançament rebut	-13,8	-11,0	-9,9	-8,8	-25,6	-9,5
RESULTAT ORDINARI NET	9,0	-0,9	45,8	6,4	5,1	4,0
Resultat ordinari net més interessos	-0,5	-3,9	27,1	2,5	-0,8	1,4
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	-107,4	-63,0	637,3	154,5	11,0	-24,1
Rendibilitat, palanquejament i endeutament (en %)						
Resultat ordinari net abans i.i.* / actiu net	4,4	5,7	5,8	6,0	8,3	5,8
Cost nominal del finançament	2,9	3,3	2,7	3,1	2,6	2,4
Palanquejament nominal	1,4	2,4	3,0	2,9	5,8	3,5
Palanquejament real	0,9	1,9	2,8	2,7	7,8	5,5
Rendibilitat de l'actiu net no financer	3,8	7,7	4,4	9,2	23,9	7,8
Rendibilitat del patrimoni net	6,0	7,9	8,8	8,3	13,3	8,5
Ràtio d'endeutament	53,5	47,1	50,4	44,2	46,2	43,4

(*) Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

(nd) Dada no disponible. (ns) Valor no significatiu.

Nota: Actius valorats a preus corrents.

i.i.*: interessos i impostos.

Nota: Calculats sobre actius / passius mitjans. L'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.

d'empreses, però la inversió en immobilitzat immaterial per treballador va disminuir en els tres grups, fet que és indicatiu de la manca d'inversió en R+D, patents, etc. Pel que fa al finançament, totes les dimensions d'empresa han optat per la capitalització, però són les empreses petites i mitjanes les que estan més capitalitzades.

3.3. Comparació de l'empresa catalana amb les de la resta d'Espanya

L'evolució del PIB a Espanya i Catalunya ha seguit una tendència similar els darrers anys però amb intensitats diferents. Després de la intensa crisi econòmica que va durar de 2008 a 2013, el 2014 es va produir finalment un canvi de tendència i el PIB va registrar un creixement tant a Catalunya com a Espanya. Aquesta tendència de creixement ha continuat fins avui. Concretament, el 2017 el PIB a Catalunya ha augmentat un 3,4%, segons IDESCAT i, igual que en els anys anteriors, ha superat el creixement registrat pel conjunt d'Espanya (3,1% segons INE) i per la zona euro (2,4% segons EUROSTAT).

La millor evolució del PIB català de 2012 a 2017 en relació al conjunt d'Espanya ha tingut el seu corresponent reflex en els resultats de les empreses. El 2017 es confirma, un any més, aquest millor comportament de les empreses catalanes en les principals variables.

L'activitat i el valor afegit han augmentat més a Catalunya que a la resta d'Espanya el 2017 (quadre 3.12). En el cas de les empreses catalanes (amb les dades de 2016), les exportacions han continuat sent el principal impulsor de l'augment de les vendes, atès que aquestes han augmentat més a Catalunya (4,6%) que a la resta d'Espanya (2%). Aquest major augment de les exportacions ha anat acompanyat també d'un major creixement de les importacions a Catalunya. El quadre 3.14 mostra la major obertura a l'exterior de les empreses catalanes ja que el percentatge de vendes realitzades a l'estranger són el 31% del total, enfront del 27% a la resta d'Espanya. De la mateixa manera que el percentatge de compres a l'estranger sobre el total també és més elevat a Catalunya que a la resta d'Espanya (42% enfront al 36%).

quadre 3.13
Cost laboral i productivitat. 2015-2016
(En milers d'euros)

	Empreses petites		Empreses mitjanes		Empreses grans	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Nombre mitjà de treballadors*	24	25	91	95	1.053	1.110
Valor afegit per treballador (real)	49,59	51,12	57,52	58,39	52,87	53,16
Despeses de personal per treballador (real)	36,80	37,45	38,86	39,17	35,98	35,79
Cost laboral unitari (despeses de personal / VAB)	0,74	0,73	0,68	0,67	0,68	0,67
	Indústria		Serveis		Energia	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Nombre mitjà de treballadors*	188	191	197	210	777	784
Valor afegit per treballador (real)	81,76	86,04	41,50	41,40	115,57	115,09
Despeses de personal per treballador (real)	49,26	49,70	30,39	30,49	45,33	44,75
Cost laboral unitari (despeses de personal / VAB)	0,60	0,58	0,73	0,74	0,39	0,39
	Catalunya		Resta d'Espanya			
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Nombre mitjà de treballadors*	186	195	315	324		
Valor afegit per treballador (real)	53,58	54,05	56,17	56,62		
Despeses de personal per treballador (real)	36,59	36,54	35,20	35,29		
Cost laboral unitari (despeses de personal / VAB)	0,68	0,68	0,63	0,62		

Nota: Indústria i serveis no inclouen les empreses d'activitats amb cobertura reduïda.

Nota: Energia inclou empreses públiques.

* Nombre de treballadors en mitjana anual.

Dades comparables d'un any a l'altre per ser de la mateixa base.

quadre 3.14
Distribució geogràfica de l'activitat i valor afegit. 2015-2016
 (En milers d'euros)

	Empreses petites			Empreses mitjanes			Empreses grans		
	2015	2016	% var.	2015	2016	% var.	2015	2016	% var.
Nombre d'empreses	1.143	1.143		958	958		317	317	
Activitat i valor afegit									
Valor de la producció i subvencions	3.328.475	3.469.399	4,2	14.254.259	14.714.333	3,2	57.370.600	58.167.599	1,4
Compres i consums intermedis	1.989.129	2.036.308	2,4	9.214.743	9.411.624	2,1	39.713.722	39.494.198	-0,6
Valor afegit brut al cost de factors	1.339.346	1.433.091	7,0	5.039.516	5.302.709	5,2	17.656.878	18.673.401	5,8
Distribució geogràfica de l'activitat									
Vendes totals	4.514.809	4.727.114	4,7	20.492.027	21.101.889	3,0	72.730.969	75.203.324	3,4
Vendes a Espanya	4.066.800	4.280.944	5,3	16.324.646	16.875.771	3,4	47.650.605	48.802.147	2,4
Vendes a l'estranger	448.009	446.170	-0,4	4.167.381	4.226.118	1,4	25.080.364	26.401.177	5,3
Compres totals	2.290.460	2.380.061	3,9	11.347.328	11.648.283	2,7	42.792.576	42.427.809	-0,9
Compres a Espanya	1.763.930	1.836.813	4,1	7.899.798	8.040.111	1,8	23.899.973	22.775.032	-4,7
Compres a l'estranger	526.530	543.248	3,2	3.447.530	3.608.172	4,7	18.892.603	19.652.777	4,0

	Indústria			Serveis			Energia		
	2015	2016	% var.	2015	2016	% var.	2015	2016	% var.
Nombre d'empreses	710	710		1.531	1.531		64	64	
Activitat i valor afegit									
Valor de la producció i subvencions	45.072.191	45.199.647	0,3	26.094.396	27.511.053	5,4	14.608.033	13.996.347	-4,2
Compres i consums intermedis	34.159.684	33.544.408	-1,8	13.595.631	14.226.295	4,6	8.861.623	8.231.780	-7,1
Valor afegit brut al cost de factors	10.912.507	11.655.239	6,8	12.498.765	13.284.758	6,3	5.746.410	5.764.567	0,3
Distribució geogràfica de l'activitat									
Vendes totals	51.055.626	52.188.891	2,2	42.580.092	44.890.083	5,4	29.206.492	26.414.932	-9,6
Vendes a Espanya	27.258.063	27.417.284	0,6	37.767.659	39.751.904	5,3	28.341.046	25.531.841	-9,9
Vendes a l'estranger	23.797.563	24.771.607	4,1	4.812.433	5.138.179	6,8	865.446	883.091	2,0
Compres totals	31.367.820	32.131.980	2,4	23.544.711	23.102.575	-1,9	16.911.822	14.578.704	-13,8
Compres a Espanya	16.347.243	16.810.308	2,8	15.763.627	14.650.750	-7,1	16.539.325	14.299.915	-13,5
Compres a l'estranger	15.020.577	15.321.672	2,0	7.781.084	8.451.825	8,6	372.497	278.789	-25,2

	Catalunya			Resta d'Espanya		
	2015	2016	% var.	2015	2016	% var.
Nombre d'empreses	2.418	2.418		5.685	5.685	
Activitat i valor afegit						
Valor de la producció i subvencions	74.953.334	76.351.331	1,9	283.744.898	290.345.271	2,33
Compres i consums intermedis	50.917.594	50.942.130	0,0	183.306.629	186.348.139	1,66
Valor afegit brut al cost de factors	24.035.740	25.409.201	5,7	100.438.269	103.997.132	3,54
Distribució geogràfica de l'activitat						
Vendes totals	97.737.805	101.032.327	3,4	420.091.674	426.893.303	1,62
Vendes a Espanya	68.042.051	69.958.862	2,8	307.940.893	312.546.933	1,50
Vendes a l'estranger	29.695.754	31.073.465	4,6	112.150.781	114.346.370	1,96
Compres totals	56.430.364	56.456.153	0,0	241.864.862	243.939.587	0,86
Compres a Espanya	33.563.701	32.651.759	-2,7	155.094.671	56.416.180	0,85
Compres a l'estranger	22.866.663	23.804.394	4,1	86.770.191	87.523.407	0,87

Nota: Indústria i serveis no inclouen les empreses d'activitats amb cobertura reduïda.

Nota: Energia inclou empreses públiques.

Valors nominals

Dades comparables d'un any a l'altre per ser de la mateixa base.

Continuant amb el quadre 3.12, el nombre mitjà de treballadors per empresa ha augmentat més a Catalunya que a la resta d'Espanya el 2017, igual que va succeir els anys anteriors. En canvi, el cost laboral unitari s'ha reduït a Catalunya, però no al conjunt d'Espanya, sobretot a causa de la millor evolució del valor afegit per treballador (productivitat laboral) a Catalunya. Això vol dir que les empreses catalanes han guanyant més competitivitat que les espanyoles el 2017, malgrat haver disminuït menys les despeses de personal per treballador.

D'acord amb les dades del quadre 3.12, el 2017 les empreses catalanes han augmentat les inversions en immobilitzats materials i inversions immobiliàries mentre que les empreses espanyoles les han disminuïdes. I pel que fa a les inversions en actius corrents, les empreses catalanes les han reduït, mentre que a la resta d'Espanya les han augmentat.

Pel que fa al finançament, ha continuat el procés de desendeutament tant a Catalunya com a Espanya, ja que el 2017 ha augmentat el pes del finançament amb fons propis. Això ha contribuït a la reducció de les despeses financeres, sobretot a les empreses catalanes. Com que el palanquejament és més favorable a les empreses catalanes, aquestes han aconseguit una rendibilitat molt més elevada del patrimoni net el 2017 (13,3% a les empreses catalanes i 8,5% a les empreses espanyoles).

Com a conseqüència de tots els factors esmentats, el resultat net de les empreses catalanes va augmentar el 2017 a Catalunya, mentre que a la resta d'Espanya es va reduir.

En resum, si comparem les empreses catalanes amb les de la resta d'Espanya podem comprovar que les primeres han experimentat una evolució més favorable el 2017, en línia amb el que ha succeït en els darrers anys, i això es manifesta tant en els indicadors d'activitat com de rendibilitat. Entre els factors diferencials que expliquen la millor rendibilitat de les empreses catalanes estaria el major creixement del valor afegit i de la productivitat, la major reducció dels costos financers i un palanquejament financer més elevat.

4. Conclusions

L'anàlisi economicofinancera de l'empresa catalana per als anys 2016 i 2017 es fonamenta en les empreses amb seu a Catalunya que integren les bases de dades trimestral i anual de la Central de Balanços del Banc d'Espanya (CBBE), que es remetent regularment a la Cambra de Comerç de Barcelona i al Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda

de la Generalitat de Catalunya. En relació amb la cobertura de la mostra d'empreses utilitzada per la CBBE, es pot dir que aquesta representa el 25,1% del valor afegit brut del total de les societats no financeres (el 7% si considerem únicament la base d'empreses trimestral). De l'anàlisi efectuada es desprenen les conclusions següents:

Activitat i valor afegit: L'any 2017 el PIB va créixer un 3,4% a Catalunya, sent aquest el tercer any consecutiu que es registra una taxa de creixement superior al 3%. Això ha tingut un impacte positiu sobre els resultats empresarials. Els nivells d'activitat i vendes de les empreses catalanes, que ja varen tindre una evolució positiva el 2016, han augmentat amb força el 2017, per la bona marxa tant del mercat exterior com del mercat interior. Des de l'inici de la crisi, l'elevat nivell d'obertura a l'exterior de les empreses catalanes (el 31% de les seves vendes es destinen a l'estranger enfront del 27% en el cas de les empreses de la resta de l'Estat) és un dels factors que explica que Catalunya estigui sortint molt millor de la crisi, en comparació amb la resta d'Espanya. Pel que fa a la generació de valor afegit, el 2017 les empreses l'han augmentat a un ritme més elevat que el creixement de l'activitat.

Ocupació: L'ocupació ha augmentat amb força el 2017, tal i com ha vingut succeïnt des de 2014, invertint la tendència negativa dels anys anteriors. Tot i que es tracta d'una dada molt favorable, convé que segueixi augmentant encara més per continuar reduint l'atur. Així mateix, no podem oblidar que un dels reptes importants de la nostra economia es reduir la precarietat, ja que l'augment d'ocupació es dona sobretot en els treballadors no fixos. El fet que això hagi anat acompanyat d'una reducció de les despeses de personal per treballador posa de manifest la necessitat de que la millora econòmica arribi en major mesura als ocupats.

Inversió: El 2017 han augmentat les inversions en immobilitzat material i inversions immobiliàries. En canvi, els actius corrents no financers han disminuït. Pel que fa a les inversions en R+D sobre el valor afegit brut, que són cabdals per millorar la competitivitat, varen augmentar lleugerament el 2016, darrer any amb dades disponibles. Tenint en compte la necessitat de fer front als canvis tecnològics disruptius que s'estan produint en molts sectors, és important apostar més per l'R+D.

Cost dels factors i productivitat: El 2017 les empreses han millorat la productivitat de l'actiu, com a conseqüència tant del marge com de la rotació, mentre que els costos reals del finançament s'han reduït. L'augment del valor afegit el 2017 s'ha degut essencialment a una millora de la productivitat laboral.

Estructura financera: En matèria d'inversió i finançament, en els darrers anys no ha variat gaire l'estructura de l'actiu. El patrimoni net ha guanyat pes en el finançament total el 2017, per tant, ha continuat la política de capitalització del teixit empresarial.

Resultats i creació de riquesa: La rendibilitat del patrimoni net ha tingut un resultat molt favorable el 2017, essent molt superior al tipus d'interès del mercat i al cost d'oportunitat dels accionistes. Entre les causes de la bona rendibilitat del patrimoni net, cal destacar la millora del rendiment de l'actiu, sobretot per l'augment del valor afegit. El palanquejament financer també ha contribuït a la millora de la rendibilitat, ja que el deute és rendible al ser el seu cost molt inferior al rendiment de l'actiu.

Anàlisi per sectors¹³: El 2016, darrer any amb dades sectorials representatives, va ser un bon exercici per als principals sectors de l'economia (indústria, serveis i energia). Entre els paràmetres econòmics que han millorat estaria l'activitat (excepte al sector energètic), el valor afegit, la productivitat laboral a la indústria, el resultat ordinari net i la rendibilitat del patrimoni net. En matèria d'ocupació, el nombre de treballadors per empresa va augmentar en tots els sectors. Pel que fa a l'evolució financera, la indústria va continuar sent el sector més capitalitzat. I les inversions en immobilitzat material i inversions immobiliàries varen augmentar a tots els sectors. En canvi, els actius corrents no financers es varen reduir a tots els sectors.

Anàlisi segons la dimensió: Si segmentem per dimensió, també es pot concloure que el 2016 va ser un bon any per a les empreses de totes les dimensions. En els tres casos, varen augmentar l'activitat, el valor afegit, els resultats i la rendibilitat. En matèria d'inversió, les inversions en immobilitzat varen augmentar en tots els segments d'empreses. Pel que fa al finançament, totes les dimensions d'empresa han optat per la capitalització, però són les empreses petites i mitjanes les que estan més capitalitzades.

Comparació amb la resta d'Espanya: El 2017, igual que ja ha succeït en els anys anteriors, les empreses catalanes han evolucionat d'una manera més favorable que les de la resta d'Espanya a la majoria d'indicadors. Això es pot comprovar tant en els indicadors d'activitat com de rendibilitat. Entre els factors diferencials que expliquen la millor rendibilitat a Catalunya estaria el major creixement del valor afegit i de la productivitat laboral, així com la major reducció de les despeses financeres. A nivell financer, les empreses catalanes també estan més capitalitzades.

Com a resum de l'anàlisi efectuat, podem constatar que el 2017 ha estat un bon any per a les empreses catalanes (activitat, valor afegit, beneficis, rendibilitat, etc.) i que ha continuat la bona tendència iniciada el 2014. Tot i així, de cara al futur hi ha diversos reptes pendents i entre ells podem destacar la necessitat d'apostar més per l'R+D i també cal aconseguir que la millora de la rendibilitat es reflecteixi en les retribucions dels treballadors. No hem d'oblidar que la fi última de l'economia és millorar el benestar de la població i això requereix avançar en la qualitat de l'ocupació.

¹³ Donada la menor representativitat de la mostra, les anàlisis per sectors i dimensió de les empreses han arribat només fins al 2016.